نووسینی کەریمی حیسامی

بادانەوە

www.kerimhisami.com

ناوەندی چاپ و رازاندنەوەی مەنسوور

By Karim Husami

THE TURNING

www.kerimhisami.com

Printed in Sweden By Mansour Graphic

نووسینی کەریمی حیسامی

بۆ برای خۆشەویستم
باوکی ئاری .
بەو هیوایە قەت
بانەداتەوە .
سوید ١٧/١٠/٩١
حسامی

بادانەوە

؟

www.kerimhisami.com

ناوەنی چاپ و رازندنەوەی مەنسوور

نووسینی کەریمی حیسامی

چاپی یەکەم

ساڵی ١٩٩١ سوید

باوانەوە

بادانەوە

بادانەوە وشەیەکی رەوان و پاراو و ناسراوی کوردەواریە. گەلێ جار لە شوێنی جیاواز و بۆ کارو مەبەستی جیاواز بە کار دەهێنرێ. ئەم وتەیە ئەوەندە باوە و لە زاران خۆشە، تەنانەت رەشە ولاغیش تێی دەگات و کە گوێی لێبوو، بادەداتەوە. ئەوەتا کاکی جوتیاری کورد لە سەری هۆگانی جوتی، دەنگی گاجوتەکانی دەداو دەلێ: هۆ.. وەرەوە سەرخەتێ... بادەوە لە عەمرێمت کەوێ..

گاجوتی بەستە زمان بە کاوەخۆ بادەدەنەوە و دێنەوە سەر خەتێ. سەردەمێکی کە هێشتا تڕەمبیل نە هاتبوونە کوردستان، ئەسپ سواری فرە باو بوو. سوار چاك و شۆرە سواری کورد، ئەسپیان وەها تەعلیم دەدا کە لە سەری مەیدانێ هەر بە خۆلار کردنەوەی سوار و بە رانی رکێفێ بایدەداوە. دیارە بادانەوەی ئەسپ و گاجوت چ زیانیان بۆ خاوەنەکەیان نەبوە و گوێ رادێر و بە فەرمانی ئەو بایانداوەتەوە.

لە گەڵ پەرە گرتن و گەشە کردنی پێوەندیەکانی کۆمەڵ، دیارە بادانەوە بۆتە داب و ئامرازێکی نێو ئادەمیزادان و لە ناوچەی جیاواز بە شێوەی جۆر بە جۆر کەلکی لێ وەرگیراوە. لە باری زمانیشەوە دەولە-مەند بوە. وەك: بادانەوە... باوەدان... گەرانەوە... وەگەریان.. زڤرین... پەشیوان بوونەوە، وەرسوران، سورانەوە، وەرچەرخان و..هتد.

لەوانەیە لە کوردەواریدا بادانەوە مێژو ورابردوییێکی هەبێ. دەلێن کاتێك حکومەتی عەجەم بە شەر و دوژمنایەتی دەروستی هەمزاغای مەنگور نەهاتوە، لە رێگای فێڵ و فریودانەوە بۆ لە ناو بردنی کەوتۆتە کار. حەسەنعەلیخانی گەروس (ئەمیر نیزام) کە خۆشی کورد بوە، کراوە بە حاکمی سابلاخ. ئەویش هەمزاغای داوەت کردوە بۆ

www.kerimbisani.com

سابلاخێ و سوێندی بۆ خواردوه و پشتی قورعانی بۆ ئیمزا کردوه که بێته سابلاخ و خەیانەتی پێناکات. هەمزاغا بە سوێندو قورعانی کابرا باوەری کردوه و بەرەو سابلاخ کەوتۆتە رێ. که لە بستوێ گلـه سپی هەمزاوایە بە دیوی پشتەپیدا سەر دەکەوێ، پیرە پیاوێکی مەنگور لەوێ جوتی دەکا. کە چاوی بە هەمزاغا دەکەوێ کە وا بۆ سابلاخ دەچێ بێ ئەوەی بگاتە سەری هۆگانێ هەرا دەکا : " هۆ.. باوەدە کەلـی سوور بە قوربانت بم بادەوە ... سوورە وەگەرێ .. هۆ ... باوەدە " نەجارێك و نە دوو جار. بادەوەی کابرا هەمزاغا وەشك دەخات و بە پیاوەکانی دەلێ : ئەو کابرایە چ گای سووری لە بن نیریدا نیە، ئەو باوەدە باوەدەی لە چیە ؟ رکێف لە ئەسپی دەداو دەچێتە کن کاکـی جوتیار. ماندوو نەبوونی لێدەکاو دەلێ: " تۆ چ گای سوورت پـێ نینە جوتیان پێ بکەی ، ئەو هەموو باوەدەو وەگەریەت لە چیە ؟. کابرا دەلێ : " کورە دەلێم لە گەل تۆمە . باوەدە . چۆن بە پێـی خۆت دەچیە بەر دەستی عەجەمان . وەگەرێ دەتکوژن . عەجەم ئیدە بە- قایە نین . باوەدە .." هەمزاغا دەلێ : تازە هاتوم و بانادەمەوە . باناداتەوە و دەچێ و دەکوژرێ . ١

بادانەوە لە نێو عەشیرەتاندا زۆر باو بوە . مەزن و سەرۆك عە ـ شیرەت زۆر جار ناکۆکیان کەوتۆتە نێو. قولە ئاغاکان هەر جارە لای سەرۆك عەشیرەتێکیان گرتوە. بەلام لە پر لەو زویر بوون و بایـان داوەتەوە بۆ لای ئەویتر. قولە ئاغای وام پێ شك دێت، لە نێو مامە- شان کە سالێ یەك دووجار لە نێوان پەسوە و جەلدیاندا ئەم بەرەو- بەریان بوە و بایانداوەتەوە.

ئەم مەسەلەیە کە دەلێن : (لە نێو مەنگوران بادانەوە عەیب نیە) هەر لەوەرا هاتبێ. ئەوەندەیان بادابێتەوە و ئەم بەرەوبەر کرد بـێ ئیتر عەیبە هەلگیرابێ.یا بە لێنیان بە یەکتر دابێ و پەژیوان بو-

١-مام وەتمانە سوری دیبوکری کە گەورە نوکەری بایز پاشابوگێراویەتەوە

بووبنەوە• مامەنداغای پیران کە بە سوارچاکی و ئەنگیوەیی و نان بدەیی بە ناوبانگ بوو، ئەگەر قسیکی دەکردو نەیدەبردە سەر دەیگوت : " قسەی خۆم هاتەوە کنە خۆ"•

(دەڵێن لە سابلاخ فەقێ یەك لە مزگەوتی سوور لە خزمەت ماموستا مەلا عبدالرحمان خوێندوویەو لە ئاخری ماددان بوە کە ببێتە مەلا• رۆژێك بە ماموستای گوتوە : " قوربان ئێرەم پێخۆش نیە و دەمەوێ برۆم "• رۆیشتوە • پاش دوو ساڵ هاتۆتەوە مزگەوتی سوور، بەلام لە دەرسەکانی گەراوەتەوە دوایە • ماموستا دەرسی پێگوتوە و پاش سالێك دیسان رویشتوە• ماوەیەکی زۆری پێچوە ، فەقێ سەرلە نوێ بایداوەتەوە و هاتۆتەوە خزمەت ماموستا • بەلام ئەمجارە گەراوەتەوە بۆ (جامی و سیوطی)• ماموستا مەلا رەحمان دەڵێ :" بابەلێ ،وەك تۆ وا پاشەو پاش دەگەرێیەوە بۆ دوایە ، بە دوو سالی تر دەچیەوە دە هینی دایکت "•)

بادانەوە هەروا لە نێو عاشیرەت و خەڵکی سادەو رەشۆکیدا نە وێستاوە•هەر لە کوردستانیشدا قەتیس نەبوە • وەك تولەکە رەگاژۆیی کردوە، پەلی هاویشتوە، سنوری پەراندوەو خۆی گەیاندۆتە نێو کەسانی سیاسی و روناکبیرو خوێندەوارو دیپلۆمات و •••هتد•

ئەوەی مەنگوری نەخوێندەوارو سادەو دڵپاك گوتویانە " بادانەوە عەیب نیە " ئێستا وەراست گەراوە و بۆتە رەوشت و کاراکتیری - گەلێك گەورە پیاوی سیاسی و سەرۆك دەوڵەت و رووناکبیرو شاعیرو نووسەرو ••• هتد• ئیتر بۆتە باو • هێندێ کەس بە سیاسەتی دەزانێ هێندێ بە ژیری و روشدی فیکری ناو دەبەن •دەستەیەك بە گۆرانی بیرو باوەری دادەنێن• هێندێ بە هەلپەرستی دەدەنە قەلەم • بەلام کەس گوێ ناداتە ئەم قسە و تەعبیرانە • ئی واهەن بە جارێك بادانەوە واز ناهێنن، ئەمبەرەوبەریشی لێ زیاد دەکەن و ئارەقەش ناکەن و تەریقیش نابنەوە •

www.kerimhisami.com

بادانەوە بۆتە بەشێك لە چالاكی خەڵكێكی زۆری ئەم سەردەمە. لە سیاسەت بەكاری دێنن، لە سەوداو مامڵەدا كەلكی لێ وەردەگرن، لە دۆستایەتی و هاوكاریدا بە ڕێوەی دەبەن. وەختە بێژم لە دنیای ئێمرۆدا لە هەموو شت بە برەو ترە .

بادانەوە باسێكی فرە قوڵ و بەر بڵاوە. بیروراو بۆچوونی جیاوازی لە سەرە . شیكردنەوەی خەست وبابەتی بادانەوە پێویستی بە دوكومێنت و بەڵگەی تەواو هەیە. لێرەدا دەمەوێ بە كورتی و بە گوێرەی توانا هێندێ لایەنی بادانەوەی دەوڵەت و پیاوە سیاسیەكانی جیهانی و ئەنجامی بادانەوەیان بێنمە سەر كاغەز و پاشان ئاورێك وەسەر بادانەوە بدەم لە كۆمەڵی كوردەواریدا . لە بەر ئەوەی باسەكەم لە كوردستانەوە دەستپێكرد بوو، دەبوایە هەر لە كوردستانیشەوە پێدا بێم بەڵام بە گوێرەی برەوی بادانەوە، ئەوا خۆشم بادەدەمەوە بۆ سەر باسی بادانەوە لە وڵاتانی دیكەو پاشانیش دیسان بادەدەمەوە بۆ سەر كوردو كوردستانەكەم .

با لە پێشدا ئەوەش بڵێم كە وەنەبێ بادانەوە هەمیشە هەر باری مەنفی و ناپەسندی هەیە و لە هەموو كات و هەل و مەرجێكدا هەر بە چەوت دادەنرێ. جاری واهەیە بادانەوە نیعمەتی خودایە و بە قازانجە هێندێ جار زیانی هەیە . جاری واهەیە غیرەت و ئازایەتی گەرەكە. هێندێ جار بۆ فێڵ و تەڵەكە بە كار دێت. واش هەیە ڕیسوایی و ئابرو چوونی بەدواوەیە . بە كورتی هەویرێكە ئاو زۆر هەڵدەگرێ. ئەوەندەی خودا حەز بكا دەكرێ دەستاو دەستی پێبكەی، لێكی دەیەوە و بیشێلی. پێویستە لە كات و بارودۆخی خۆیدا داوەری لە سەر بكرێ و بە شێوەی ڕەمەكی ئەم وشە ڕەوان و پاراوە لێك نەدرێتەوە.

منیش بە گوێرەی تێگە و بۆچوونی خۆم دەگژی ڕاچوم و لەوانەیە چاكیشی بۆ نەچوبم و ئامانجم نە پێكا بێ و بە دڵی زۆر كەسیش نە بێ، بەڵام بێگومان بۆ خوێنەری كورد بێ نرخ نیە .

www.kerimhisami.com

بادانەوە لە هەمبەر مەسەلەی کورد

وتمان بادانەوە با سیکی فرە بەر بلاو و هەویریکە زور ئاو هەلدە- گری. بویە دەمەوێ بە کورتی باسی ئەوانە بکەم کە لە سەرەتای سەدەی بیستەمەوە لە پیوەندی لە کەل مەسەلەی کورد، بایانداوەتەوە.

وەك دەزانین یێکەم بادانەوە کە خەیانەتیکی بەر چاو بوو بە کورد پەژیوان بوونەوەی ریکخراوی (لاوانی تورکیا) بوو لە قەول و بەلینی کە بە کوردیان دابوو. هەر وەها بادانەوەی کەمالیستەکان لە بریار و بەلیێنی (پەیمان نامەی نیشتمانی) کە لە ژلنویەی ۱۹۲۰ بە کوردیان دابو کە دەبوایە ریز لە مافی کوردەکان بکرن .

بە دوای ئەودا بادانەوەی (کومەلی نەتەوەکان) بووسالی ۱۹۲۳ لە کونگرەی لوزان کە بەندو بریارەکانی پەیمانی سیڤر یان خستە ژیر پی و بەرەو حکومەتی تورك و پیشیلکردنی مافی رەوای کورد بایاندا وە. دەولەتە ئیمپریالیستەکان بە شیواندنی مەسەلەی موسل و لکاندنی کوردستانی خوارو بە عیراقەوە، لە هەموو یاساو رەوشتیکی مروڤایە- تی و دادپەروەری بە زیانی کورد بایانداوە .

خو لەم کورتە نووسینەدا دەرەتانی ئەوە نیە کە بادانەوەی ئینگلیز لە دانی سەربەخویی بە کوردستان و لیدانی حکومەتی شیخ مەحمود روونبکریتەوە کە تا ئیستاش زامی ئەم وەرگەران و بادانەوەیە لە جەستەی کوردو کوردستاندا هەر دیارەو ساریژ نەبوە . ئەم باسە زوریشی لە سەر نووسراوە .

بادانەوەی ستالین لە بریارو فەرمانەکانی لینین لە مەر هەریمی خود موختاری بو کوردەکان و هەلوەشاندنەوەی ناوچەی خود موختاری

www.kerimbisani.com

و دوور خستنەوەو بڵاو کردنی کوردەکان یەکێك لەو کۆمەڵە جینایەتا نەیە کە لە زەمانی ستالین دا کراون• یان هەڵوێستی حکومەتی سۆڤیەت لە پێوەندی لە گەڵ ڕاپەرینی کوردەکان لە ئەرارات، دەچێتە ڕیزی ئەم هەنگاوانە کە بۆ پێشێلکردنی یاسای مرۆڤایەتی و ئوسوڵی ئینترناسیونالیزم کە تەبلیغاتی پێوە دەکرا ، هاویژراوە •

بادانەوەی سۆڤیەت لە پشتگری بزوتنەوەی کوردستان و ئازربایجان وێڵکردنیان لە بەرامبەر هێرشی حکومەتی ئێراندا•

بادانەوەی قەوام السلطنە لە بەڵێن و پەیمان لە گەڵ حکومەتی میللی ئازربایجان و کوردستان •

کردەوەی پر لە شەرم و شورەیی بادانەوەی سەددام حوسین بوو، بۆ پەیمانی ئەلجەزایر.ئەم کابرا ڕوشەڵ و (ڕەفتار فاشیستە) ! سەرە ڕای هەرەشەو جنێو وپێکهێنانی کونفرانس و کۆبونەوە ، ئاخرەکەی لە ئەلجەزایر دەستی کردە ملی شای ئێران و لە سەر حیسابی شۆرشی کورد ملی بۆ ئیران حیز کرد ولە هەموو ئیدیعایەکی یەکاوی عەرەبان و دورگەی ئەبو موساو تونبی گەورەو پچوك بایداوەو پاشگەز بۆوە•

لەوی بێ ئابروانەتر بادانەوەی شای ئیران بوو لە پشتگری بزووتنەوەی کوردستانی خوارو• ئەو کابرا دیکتاتور و ترسەنۆکە بزووتنەوەی کوردی هانداو یارمەتیدا تا ئەو کاتەی حکومەتی عیراقی پێ بە چۆك داهێنا و ویستەکانی خۆی بەسەردا سەپاند• پاشان کوتو پر لەو پەری نامەردیدا بایداوەو هەموو یارمەتی و ڕێگایەکی لێ بریو شۆرشێکی چاردە ساڵەی پر لە فیداکاری و قارەمانەتی بەم دەردە برد کە هەموومان دەیزانین •

خۆ ئەگەر بادانەوەی کیسنجیر وەزیری دەرەوەی وەختی ئەمریکا لە بەڵێن و قەول و قەرارەکانی بە شورشی کورد لە بەر چاو بگرین ، بە قەولی ڕۆژنامە نووسێکی ئەمریکایی ئەوا دەبێ وەك پەڵەیەکی

١ ـ ئیستلاحی مام جەلالە لە وتاریکی خویدا لە ئوتریش •

رەشی تەماشا بکەین کە هەتا هەتایە لە سەر لاپەرەکانی مێژووی جنا-
یەتی ئەمریکادا دەمێنێتەوە ۰

بادانەوەی ئاواش هەیە کە بادەرەوە سەری تێدا چوە ۰ سادات سەر
کۆماری میسر لە سەر بادانەوە سەری تێدا چوو۰ ناوبراو بۆ ئەوەی
خاکی داگیر کراو لە ئیسرائیل وەرگرێتەوە، پشتی دەعەرەبان کرد و
بایداوە بۆ لای ئیسرائیل ۰ پیاو هەق بلێ بادانەوەی سادات ئـــەو
پەری ئازایەتی بوو۰ چەند سالێك عەرەبان لێیان لە هەلادا ، بەلام ــ
ئاخرەکەی گشتیان بایانداوە بۆلای میسر و ساداتیش بوی دەرچوو۰

خۆ ئەگەر سەیریکی بادانەوەو پاشگەز بوونەوەی خومەینی بکەین
کەخۆی بە ئیمام و وەلی و نوێنەری خوداو بە موسلمان دەزانی ، ئـەوا
دەبێ هەزار رەحمەت بۆ ناموسلمان بنێرین ۰ خومەینی بەر لە هەموو
شت لەو هەموو بەلێن و وادەو فەرمایشاتە بایداوە کە بەر لـــــە
گەرانەوەی بە خەلکی دابوو۰ خومەینی بە فتوای خەزا دژی کورد لە
گشت یاساو ئوسولی ئینسانی بایداوە ۰ دوای شەری سێمانگەو شپرزە
یی ئەرتەش و پاسدارانی غەیرە ئیسلامی ،ئەمجار بۆ فریودان و خـۆ
کۆ کردنەوە، بەم لایەدا بایداوە و رایگەیاند کە ویستی کوردەکان ئەشێ
بسەلمێندرێ۰ پاش خۆکۆکردنەوەو فریو دانی هێزە چەپەکانی ئیرانی
جارێکی دیکەش بایداوە سەر کوردستان و فتوای قتل عامی کــوردی
زیندوو کردەوە۰ زۆری پێ نەچوو ئەمجارە بایداوە سەر ئەم هێزانەش
کە راویان بۆ دەکرد و بە زیدی ئیمپریالیستیان دەزانی۰

خومەینی نیزیکەی هەشت سالە سەر درێژەی شەر پیێ چەقاند تا
میلیونێکی خەلك بە کوشت داو ئیرانی وێرانکرد۰ پاشان بە ناچاری
و بە سەر شۆری بە خواردنەوەی پیالەی ژاربایداوەو بە شەرمەزاری ئەو
هەموو جنایەت و تاوانەی لە گەل خۆی بردە خزمەت باریتەعالا کــە
وەك نوێنەری ئەو لە سەر زەوی ئەنجامی دابوون ۰

بادانەوەی ئازایانە

لە مەیدانی جیهانی و لە بواری تاکی دەوڵەتاندا ، بە لای منـــەوە لە بادانەوەی گورباچوف ئازایانەترو مێژوویبیترو دەنگدەرەوە تــــــر نەبوە • هەروەك شورشی ئوکتوبر لە رووسیا دنیای شلەژاند، بادانە- وەی گورباچوفیش دنیای توشی رامان و گۆران و سەر سورمانکـــــرد• شورشی ئوکتوبر تاقە وڵاتێکی گۆری و زۆر درنگ کاری کردە ســـەر رەوتی دنیای دەرەوەی روسیا• بەڵام بادانەوەی گورباچوف نەك هـــەر وڵاتەکەی خۆی، بەڵکو سیستمێکی جیهانی لە بەر یەك هەڵتەکانـــد• چەند وڵاتی ئوروپای رۆژ هەڵاتی لە بنە رەتەوە ژێرو ژور کرد• دنیای سەرمایەداری تووشی رامان و بیر کردنەوە ی تازە کرد• سنوری تێکدان و دیواری روخاندن•بۆ دەر برینی بیرو باوەرو بیر کردنەوەی نوێ رێگای کردەوە• دەرەتانی ئەوەی پێکهێنا کە میللەتان بتوانـــن خۆیان چارە نوسی خۆیان دیاری بکەن•

ئیمرۆ تەواوی ئەوکەسانەی بەر لە بادانەوەی گورباچوف لە نـــێو بەندو داوی حیزبایەتیدا قەتیس ببوون و ئێستاش بە ناوی جۆر بـــە جۆری وەك: وریا بوونەوەو نوێ بیر کردنەوە و روشدی فیکری و•• هتد زمانیان کراوەتەوەو بایانداوەتەوە و دۆ و دۆشاو تێکەڵ دەکەن و ئێ واش هەن لە تێکۆشان و تەنانەت فیداکاری رابردووی خۆشیان شـــەرم دەکەن و بوونە بلبلی هەزار داستان ، گشتیان دەینداری بادانـــەوەی گورباچۆف ـ ن و زمانکردنەوەی خۆیان پێویستە لەو بزانن •

بادانەوەی گورباچوف رووداوێکی ئەوەندە گرنگو دنیا گرە، کـــە گەلێك فیلسوف و سیاسی و ئابوری زان و کۆمەڵناسی بە خۆوە خەریك

www.kerimhisami.com

کردوه و له روانگەی جۆر به جۆرەوه سەیری دەکەن و لێکی دەدەنەوە۰
بادانەوەی گورباچوف تا ئێستا نه بۆ وڵاتەکەی خۆی و نه بۆ کورد
هیچ قازانجی نەبوە ۰ ئەوەندە نەبێ ئەو قفڵەی جاران له سەر لێوو
زمانان بوو شکاندوویەو خەڵك دەتوانێ بە سەربەستی زمانی بگەرێو
له رابروو رەخنه بگرێ و کەمو کوریەکانی ئێستا دەست نیشان بکا۰
ئەمە له لایەك، بەڵام لایەکی دیکەشی ئەوەیه که قەوارەی وڵاتەکەی
ئەوا له گرێژەنه دەچێ و دیاریش نیه ئاکامی به کوێ دەگات ۰
بادانەوەی گورباچوف له بواری جیهانیدا تەئسیری دوولایەنـــەی
هەبوە ۰بۆ هێندێ وڵاتان خێرو بەرەکەت و بۆ زۆرانیش زیانی هەبـوە۰
ئەوەتا ئەمریکای کردۆته کەڵی گونی و وەك تاکه زلهێزی جیهان بـێ
لەمپەر و بەربەست له دنیادا راو راوێن دەکا۰ وڵاتانی ئوروپای رۆژ-
هەڵاتی وێڵکردوە ، ئەڵمانیای لەتکراوی پێکەوه لکاندۆتەوە ، ئەتیو-
پیای رەشی له برسانمردووی له چنگ دیکتاتوری دەستکردی خۆیـــان
نەجات داوه و گەراوەتەوه باوەشی (دنیای ئازاد)۰ له ئەفغانستان هاتو-
ته دەر و مەیدانی بۆ چەکی ئەمریکا و پارەی سعودی و زەلامی موجا-
هیدینی موسلمانی ئەفغانی سەر به ئێران و پاکستان ، چۆلکردوە ۰
بەڵام له لایەکی دیکەوه بۆ وڵاتانی دنیای سێیەم بادانەوەیەکی بـــە
قازانج نەبوە ۰ پێشتر وڵاتانی دنیای سێیەم دەیانتوانی له نێوان دو
زلهێزی جیهانیدا مانورێك بکەن و لەم یالەو کروکاشێك بکەن۰
تەنانەت جاروبار به پشتیوانی یەك لەو دوو زلهێزانه بریاری سـەر
به خۆش بدەن۰ ئێستا ئیتر بادانەوەی گورباچوف ئەم دەرەتانەی لــێ
بریون۰ خۆش یا ناخۆش ناچارن دەبێ مل بۆ ویست و ئیـــــرادەو
رەحمەتی واشنگتون رابکێشن و چاوەروان بن له کۆشکی سپیەوه بای
(ئازادی و دیموکراسی) یان لێ بداو بەڵکوو ئیشەڵا له ژێـــر بـاری
قەرزی چەند سەد ملیاردی سندوقی بەین المللی پول پشت راسـت
کەنەوه و بگەنه ریزی ئەم وڵاتانه که له سایەی تەکنیك و چەوساندنەوەی

ولاتانی دنیای سێیەمی سەر بەخۆیان گەیشتوونەتە لوتکەی بەرزایی ژیان و هیچ تەنگو چەڵەمەیان نەماوە ئەوەندە نەبێ تەنیا هەوڵدەدەن کە لە ڕێگای کێشانی خوێنی پتری خەڵکی ولاتانی دنیای سێیەمەوە میللەتەکەی خۆیان تێرو تەسەلتریش بکەن.

بادانەوەی حیزبە کومونیستەکان و کەسانی بەناو کومونیست

بە دوای بادانەوەی گورباچوف دا، زۆربەی حیزبە کومونیستەکانی جیهان هەروەك پێشتر بناخەی سیاسەتی خۆیان لە سەر لاسا کردنەوەی سۆڤیت دانابوو، ئەمجارەش هەر بەم ڕەقە ڕێگایەدا کوتایان و بە لاسا کردنەوەی گورباچوف دەستیانکرد بە بادانەوە. دیارە هەمویان بە سەر یەك هێڵ و تەوەرو بستێکدا بایان نەداوەتەوە.شێوەی بادانەوەیان لە گەڵ یەك فەرقی هەیە. هێندێ لە حیزبە کومونیستەکان لە بادانەوەدا ناوی خۆیان دەگۆڕن و لە قالبی هەموو چەشنە دنیا بینی و تیئوری و ئیدیولۆژێك دێنە دەر و خۆیان وەك کیفوك سپی دەکەن. لایان وایە بە ناو گۆڕین هەڵەو چەوتی ئاکاری ڕابردوویان ڕاست دەکەنەوە.
ناوی خۆیان دەگۆڕن، بیرو باوەری سوسیالیستی واز لێدێنن، بەلام غیرەتی ئەوەیان نیە هەڵەو کەم و کوڕیەکانیان ڕاستەو ڕاست بخەنە بەر چاوی کۆمەلانی خەڵك و بە ڕابردووی خۆیاندا بچنەوە. دیارە لە نێو ئەم حیزبانەدا، ئێواش هەنە کە ڕووداوەکانی سۆڤیت و ئوروپای ڕۆژ هەلات نەیتوانیوە بیرو باوەری سوسیالیستیان پێ لەق بکا و پێیان لەم ڕێگایە باداتەوە.

یەك لەوانە حیزبی کومونیستی ئیتالیایە کە ناوی خۆی گۆڕیوە بە (حیزبی دیموکراتی چەپی ئیتالیا). لەم بارەوە دەڵێ: "بڕیاردان- بۆ گۆڕینی ناوی حیزب بە مەبەستی درێژە پێدانی خەبات و کردەوەی کومونیستەکانی ئیتالیایە لە مێژووی ولاتدا. بۆ ئەوەیە باشترین بەشی میراتی سیاسی و مەعنەوی حیزب دەستە بەر بکرێ و بە فیرۆ

نەچێ· دەستپێکردنی نوێ لە قۆناخی بیێکەمدا بە مانای دەرس وەرگرتنە لە تاقیکردنەوەی سوسیالیزمی واقیعەن مەوجود· شکانی ئەو سوسیالیزمە نابێ وا لە ئێمە بکات کە بە سەر شۆری دان بە سەرکەوتنی سەرمایەداریدا بنێین· شەر ، نابەرامبەری کۆمەلایەتی، دوا کەوتوویی، برسیەتی ، نەخۆشی ، ستەمی جنسی ، فەرقو جیاوازی رەگەزی هێشتا لەو مەسەلانەن کە لە هەمو کاتێ پتر لە گەڵیان روو بەرووین ·"

یان ژورژ مارشە سکرتێری حیزبی کومونیستی فەرانسە دەڵێ :

" پێمان دەڵێن : فەرموون ئەوەیە دەسکەوتی سوسیالیزم؟··سەرمایەداری هەر چی بێت باشترە · لە وەلامدا دەڵێین : لە نابوتی سوسیالیزمەوە تا سەرکەوتنی سەرمایەداری کە دەستی راستیەکان دوو پاتی دەکەنەوە، هێشتا مەودایەکی زۆری هەیە · با واقعیەت لە بەر چاو بگرین · ساڵی ١٩٨٩ سەرۆکی حەوت وڵاتی دەوڵەمەندی جیهان لە پاریس کۆ بوونەوە· ئەوان بە راستی دەوڵەمەندن· نکولی لەوە ناکرێ· فەرانسە سەروەتێکی ماددی مەزنی لەبەر دەست دایە · بە راستی خەڵکی ئەوتۆ لە فەرانسە هەن کە لە جاوجەلالیێکی باوەر نەکراودا دەژین ·وای لێهاتوە یەکێك لە قومار خانەکانی رۆخی (لازورن) بە موشتەریەکانی پێشنیار کردوە کە دەتوانن تا ١٥ میلیون فرانك حیساب بکەنەوە· ئەو هەموو سود و قازانجە بە چی و لە کوێوە دێتە دەست ؟· نامەوێ بە قوڵی بچمە نێو ئەم باسەوە· بێدادی قوڵ و ناتەبایی کۆمەڵی سەرمایەداری نەك هەر لە بەین نەچوە بەڵکو قوڵتریش بوە · بێکاری لە سەتا دەی خەڵکی چالاکی ئابوری گرتوتەوە· بە گوێرەی پێشبینیەکان ساڵی ١٩٩٢ ئەم ژمارەیە دەگاتە سەتی ١٢· بە میلیون خاو وخێزان لە گەڵ تەنگو چەڵەمەی هەراوی ژیان روو بە روو بوون و لە راستیدا ئەوان لە خنکاندان · ترياك و هیروئین، فەساد نائەمنی ، بەرتیل خۆری ، رەگەز پەرستی ، کۆمەڵی ئێمەی قوت داوە· فەرانسە تادێت دەبێتە کۆمەڵێکی نابەرامبەری، دەڵرەشی ، زۆ ر —

ویژی و بی بەزەیی.

مۆدێلێکی تری کۆمەڵی ئێستای سەرمایەداری ئەمریکایە . ئەمریکا بە هێزترین و دەوڵەمەندترین زلهێزی کۆمەڵی سەرمایەداریە. لە ئەمریکا فەقیرو هەژار لەو شارانەدا دەژین کە کەمایەتی نشینن. بە رەنگی پێست دەناسرێنەوە.پتر لە ۳۵ میلیون ئەمریکایی لە ژێر خەتی فەقردا دەژین . بە گوێرەی پێشبینی رەسمی لە ساڵی دوو هەزار لە چوار منداڵی ئەمریکایی یەکیان تووشی ئەم چارە نووسە دەبێ. مەدرەسەی نێونجی و زانستگا بنیاتی تایبەتین . چۆنیەتی خوێندن لە وێبەستراوەتەوە بەم پارەیە کە خوێندکار دەتوانێ بیدا .

لەم دواییانەدا دەرکەوتوە لە مەدرەسەو زانستگاکان جنایەتی رەگەز پەرستی سەتی ۵۰ زیادی کردوە . ئەمە لە وڵاتی هەرە دەوڵەمەندی سەرمایەداری . بەڵام وڵاتانی وەك مەکزیك و برزیل و هەموو ئەمریکا لاتینیش سەرمایەدارین . لەم وڵاتانەدا رۆژێ ۲۰ هەزار منداڵ تا- تەمەنی پێنج ساڵی لە برسان دەمرن . هەژاری ، برسیەتی ، ئێپیدۆمی نەخوێندەواری ، بێکاری ، خۆفرۆشی منداڵان ، رەگەز پەرستی، ژیانی ئەم وڵاتانەیان کاراکتێریزە کردوە .ئەم وڵاتانە لە ژێر باری قەرزی وڵاتانی دەوڵەمەندی سەرمایەداریدا نوقم بوون و وەك کۆیلەیان بە سەر هاتوە "

لە بەرامبەر ئەوانەدا حیزبی بەناو کومونیستی دیکەش هەبوون کە لە پێهەڵگوتنی بە درۆی سوسیالیزمی واقیعەن مەوجود بەدەر هیچی دیکەیان بە ئەرکی خۆ نەدەزانی . یان کەسانی واهەبوون هەر بۆئەوەی کە بە کومونیست و یا بە چەپیان بزانن ملی خۆیان دەشکاند. ئێستا بە وەزعی شپرزەی وڵاتانی پێشووی سوسیالیستی هەڵدەپەرن ، تف لە رابردووی خۆیان دەکەن. ئەم جارە بەلای تاریفی دیموکراسی سەرما- یەداریدا بادەدەنەوە. بە کورتی لەم چەند ساڵەی دوییدا لە ژێر کار- کردی بادانەوەی گورباچوف بادانەوە بۆتە دیاردەیەکی باو وتەنیویەتەوە.

بادانەوە لە لای دیکەشەوە

پێمان وانەبێ هەر گۆرباچوف بایداوەتەوەو بادانەوەی فێری حیزبە کومونیستەکان و کەسانی بەناو چەپ کردوە ٠لە دنیای سەرمایەداریش بە خۆداچونەوە و بادانەوە لە بۆچوون و هەلوێستی رابردوویان بەر چاو دەکەوێ٠ لێرەدا نە دەرەتانی شیکردنەوەی هەیەو نە ئەرکی ئەم نوسراوەشە لێی بکوڵێتەوە٠بەلاّم خوناکرێ باسی بادانەوە (وەك دیاردەیەکی جیهانی بکەین و بە سەر بادانەوەی سەر کۆمار بوش دا باز بدەین و چاوی لێ بپۆشین بە تایبەت کە پێوەندیشی بە مەسەلەی کوردەوە هەیە٠

ناچمە نێو ئەم باسە کە دەولەتی ئەمریکا بۆ پیادەکردنی ستراتیژی خۆی و جێ پێکردنەوەی لە ناوچە نەوتەلاّنیەکەی خەلیج لە ریگای سازکردنی شەرەوە، چۆن چرای سەوزی بە سەددامی دیکتاتور نیشاندا ، تا بە بێ ترس و بیر کردنەوە لە پاشە رۆژ ولاّتێکی عەرەبی هاو دین و هاو رەگەز داگیر بکا٠ کاتێك مادام (ئیبریل گلیپسی) ــ بالیۆزی ئەمریکا لە بەغدا رۆژی ١٩٩٠/٧/٢٥ بە سەددام دەلێ:

" ئەگەر عیراق کویت پەلامار بدا ، ئەمریکا ناتوانێ هیچ بلێ،چونکە ئێمە هیچ پەیمانێکمان لە گەل کویت نیە " ٠ئەمە ئیتر بێجگە لە نیشاندانی چرای سەوز ناتوانێ مانایەکی تری هەبێ٠

دەولەتی ئەمریکا بە نیشاندانی ئەم چرا سەوزە وایکرد کە عیراق کویت داگیر بکاو بە تکاو رەجای هەموو عالەمیش پاشە کشە نەکا و نەیەتە دەرێ٠ سەددام حوسین بەم کارە دەرفەتی بۆ ئەمریکا پێکهێنا تا بەناوی کۆمەلی نەتەوە یەکگرتوەکان (تۆ بلێ کۆمەلی چەند دەولەتێکی یەکگرتوو) و بە سەرکردایەتی لەشکری چەند دەولەتان عیراق بخاتە بەر پەلاماری هەوایی و دەریایی و زەمینی و بیکاتە مەیدانی

www.kerimhisami.com

تاقیکردنەوەی چەك و فرۆکەی تازە ساز و بۆ (ئازادی کویت و گێڕانەوەی بنەماڵەی مافپەروەری ئال سەباح و بۆ پاراستنی حکومەتی دیموکـــرات و موسلمانی عەربستانی سعودی) بێجگە لە ئاتوم هەموو چەکێکی مۆدێرن و تازە بابەت بەکار بهێنێ٠ سەدام لە کویت وەدەر بنێ، بـەڵام بە ملکەچی و ڕەزیلی بیهێڵێتەوە٠ چونکە لە ستراتیژی پینتاگۆنـدا سەددام ئەشێ بمێنێتەوە٠ بەڵام دەبێ بێ هێز بکرێ و بۆ گشت فەرما- نی ئیمپریالیزمی ئەمریکا مل حیز بکاو سەر دابنوێنێ٠ ئـە مـــە باسێکی جیا وازە و شیکردنەوەیەکی خەست و هەموو لایەنەی گەرەکـەو لەم نووسراوەدا جێگای نابێتەوە٠

مەبەستی ئێمە پتر ڕوونکردنەوەی بادانەوەی بوش سەرکـــۆماری ئەمریکایە کە بە گوێرەی ستراتیژی پنتاگۆن لە ڕووخانی ڕیژیمـــی بەعسی عیراق وازی هێنا٠ بەڵام داوای لەخەڵکی عیراق کرد کە لـە سەددام ڕاپەڕن و بیروخێنن٠ بۆ هاندانی خەڵکیش ڕایگەیاند کـــە ڕێگا نادا فرۆکەو هیلیکوپتەری عیراق وەحەوا کەون٠ پاش ڕاپەڕ- ینی خەڵك بوش لە قسەکانی خۆی بایداوە و بوو بە هۆی کوشتــاری خەڵکێکی زۆر و دەر بەدەری پتر لە دوو میلیون کورد و عەرەبـــی خوارووی عیراق٠ بادانەوەی سەر کۆمار بوش تینی وەبەر سەددام نا تا جارێکی دیکەش ڕاپەرینی خەڵك لە خوێندا نوقم بکا٠

ئەوە ڕاستە کە کێم و زوخاوی برینی چەند ساڵەی دام و دەزگـــای جنایەتکاری سەددامی خوێنمژ لە ناخی گەلی کوردا پەنگی خوارد بۆوە و لە دەرفەتێك دەگەڕا کە بیتەقێنێ و ئەم کێم و زوخاوە بڕێژێ بەڵام بێگومان هاندانی بوش و تەبلیغاتی (سی٠ئای٠ ئێ) لە ڕاپەرینی خەڵکدا بێ تەئسیر نەبوو٠

کاتێك دەزگای سەر کوتکەری ڕێژیمی بەعس کەوتە کار و فرۆکـەو هیلیکوپتەری سەددام دەستیان بە بۆمباران و کوشتاری خەڵکی شارەکان کرد، جەنابی سەر کۆمار خۆی بە ڕاوە ماسیەوە دەخافڵاند و بـــێ

www.kerimbisani.com

ئەوەی تەریق‌بێتەوە بایەداوە و دەیگوت: " ئێمە بۆ کێشەی نێو خۆی عیراق خوێنی سەربازانی ئەمریکایی بە رشتن نادەین ٠

رۆژنامەی نیویورك تایمز نووسی: "(سیا) لە ڕێگای رادیوی دەنگی (عیراقی ئازاد) ەوە لە هاندانی کوردەکان بۆ روخانی سەددام حوسیـــن دەوری هەبوو٠ کوردەکان لە ڕێگای رادیوییەکی نهێنیەوە کە(سی٠ ئای٠ ئێ) دایمەزراند بوو، بۆ روخاندنی سەددام هاندەدران٠ یەکێك لــــە کوردەکانی دانیشتوی لەندەن رایگەیاند کە سەرویسی ئەمنیەتـــــــی عەرەبستانی سعودی ئەوی بە کارمەند گرتوەتا لە ئێزگەیەکی رادیـوی نهێنی بە ناوی (دەنگی عیراقی ئازاد) بۆ هاندانی کوردەکانی عیراق بۆ روخاندنی سەددام وتار بلاو بکاتەوە٠

دوکتور (فریاد عویزی) لە وتوێژێك لە گەڵ رۆژنامەی نیویورك تا-یمز گوتی : " من لە گەڵ چەند کەسیتر لە کوردەکانی دژی سەددام لە مانگەکانی فیوریە ومارس ، لە سەر ئەو باوەرە کە رۆژئاوا لــــــە فریای کوردەکان دێت ، لە رادیوی (دەنگی عیراقی ئازاد) وتارمـان بلاو کردوتەوە و کوردەکانمان بۆ راپەرینی دژی ڕێژیمی بەغدا هـــان داوە"٠ بە قسەی دوکتور عویزی ئەم رادیویە لە گەرەکێکی شاری(جدە) چل کەس کێشکیان لێ کێشاوە ٠ شەبەکەی تەلیڤیزیونی(ان٠بی٠سی٠) رایگەیاند کە (دەنگی عیراقی ئازاد) مەخلوقی (سیا) بوە "٠

رۆژنامەی " وال ستریت ژورناڵ " نووسیبووی : " لە نەزمی تـــازەی جیهاندا کە ئەمریکا دەیەوێ دایمەزرێنێ ، نایەوێ راستەو خۆ دیکتا تورەکان بە دەستی خۆی برووخێنێ٠ هەر لە سەر بنەمای ئەم سیاسە-تە بوو کە بوش و هاوکارەکانی چاوە روانی ئەوە بوون کە خەڵکی دیکە سەددام بروخێنن٠ ئاغای بوش خۆی داوای لە موخالیفەکانی سەددام کرد کە خۆیان لە دەست ئەو نەجات بدەن ٠ سازمانی (سی٠ ئای٠ ئێ) دەزگای رادیوی نهێنی لە عەربستان خستە کار کە عیراقیە ئاوارەکان بە ڕێوەیان دەبرد و خەڵکی عیراقیان بۆ روخاندنی ڕێژیمی سەددام-هاندەدا"٠

www.kerimbisani.com

رۆژنامەی ئیران تایمز نووسیبووی :" مەسعود بارزانی و جەلال-
تاڵەبانی لە بەیاننامەیەکدا داوای یارمەتیان لە سەر کۆماری ئەمریکا
کرد. لە بەیاننامەکەدا بە بوش گوترا بوو : ئێوە خۆتان داواتان لە
خەڵکی عیراق کرد کە دژی سەددام راپەرن . ئێستا ئەو راپەریوانە
لە گەڵ هێزی ستەمکاری سەددام لە شەر دان .

رێبەرانی کورد لە ئەمریکایان ویست کە رێگا نەدا سەددام دژی
راپەریوەکان فرۆکەو هیلیکوپتەر بە کار بێنێ. بەڵام کۆشکی سپی
رۆژی هەینی رابردوو داخوازی کوردەکانی رەتکردەوەو رایگەیاند
کە ئەمریکا نایەوێ دەست بخاتە نێو کاروباری نێو خۆی عیراقەوە.
وتە ویژی کۆشکی سپی گوتی :" مەسەلەی بەڵبەشوی نێو خۆی عیراق
پێویستە لە نێوان دەوڵەت و خەڵکی عیراقدا چارە سەر بکرێ".

دان کویل جێگری سەرکۆماری ئەمریکا لە وتویژێکدا لە گەڵ رۆژنا-
مەی فیگارۆ چاپی پاریس رایگەیاند :" رووخاندنی سەددام قەت ئاما-
نجی رەسمی ئەمریکا نەبوە .ئێمە چەند جار ئەوەمان دوو پات
کردۆتەوە. "

رۆژنامەی (والستریت ژورناڵ)نووسی :"بوش و راوێژگەلی لە کۆبو-
نەوەیەکی مانگی مارس دا ،بریاریاندا خۆ لە نائارامیەکانی نێو خۆی
عیراق بکێشنەوەو سەربازانی ئەمریکا لە عیراق بێننە دەرێ. کار
بە دەستانی ئەمریکایی لە سەر ئەو باوەرەن لە بەر یەکنەبوونی بیرو
رای سەر کۆمارو هاوکارەکانی لە مەر خۆ تێهە ڵقوتاندنی عیراق وستی
یارمەتیدانی لێقەوماوان هێندێ دەسکەوتی سیاسی کە لە شەری خەلیج .
بە نسیب سەر کۆمار ببوو، بە فیرۆ چوو. بیرورای گشتی جیهانی
لە پێشدا ئورووپاو پاشان ئەمریکا بوو بە هۆی ئەوە کە ئاغای سەر
کۆمار بوش باداتەوەو چاو بە بریارەکانیدا بخشێنێتەوە. دوای ئاخا-
فتنی تەلیفونی لە گەڵ میتران و جان میجر و کۆل و تورگات ئوزال،
بە سەر سەنگی ناچار بوو دان بە هەڵەکانی خۆیدا بنێ و سیاسەتی

www.kerimbisarani.com

خۆی دەسکاری بکاتەوە و باداتەوە بۆ ئەوەی پەناگا بۆ کوردان ساز-
بکا • بوش لەم کارەدا ئەوەندە بە خێرایی بایداوە کە رۆژی چـواری
ئەپریل تا سەعاتی چواری دوای نیوەرۆ هاوکارەکانی نەیاندەزانی ئاخۆ
کونفرانسی چاپەمەنی بۆ رێکخەن یان نا "•

رۆژنامەی (واشنگتون پۆست) نووسی :" دیپلوماتەکان لە سەر ئـەو
باوەرەن کە پێکهێنانی ناوچەی ئەمنیەت بۆ کوردەکان، وەزعێکی دژوار
بۆ ئیران پێك دێنێ• ئەو دیپلۆماتانە وە بیر دەخەنەوە کە ئەمریکاو
ئیران لە کورت ماوەدا ، هێندێ بەرژەوەندی هاوبەشیان هەیە• ئیران -
وەك دەوڵەتە دراوسیەکان لەوە دەترسێ کە تێکچوونی تێکەڵاویـــی
رەگەزیی عیراق شوێنەوارێکی نالەبار بخاتە سەر تێکەڵاویی خەڵکـی
ئیران کە لە فارس و بەلوج و عەرەب و تورکەمەن و کورد و ئازەری پێك
هاتوە • دەوڵەتی ئەمریکاو وڵاتانی تری رۆژئاوا لەم ترسەدا لە گەڵ
ئیران شەریکن •

هێزەکانی ناوچە نیگەرانی ئەوەن کە پێکهێنانی ناوچەی ئەمنیەت
بۆ کوردەکان ببێتە هۆی هاندانیان بۆ جیا بوونەوە، یان لانی کـــەم
هەستی ناسیونالیستی لە کەمایەتیە رەگەزیەکاندا بجولێنێ• گشـــت
هێزو دەسەڵاتەکان ترسیان لەم هەستە هەیە، بۆیەدژی دەوەستن •

رادیوی دەنگی ئەمریکا رۆژی ١٦/ ٤/ ٩٩١ رایگەیاند کە نوێنەری
ئینگلستان لە چا و پێکەوتنێکدا بە کەمالی خەرازی نوێنەری حکومە-
تی ئیرانی' گوتوە : " گەڵاڵەی ناوچەی ئەمنیەتی بۆ کوردەکان، بـە
مانای پێکهێنانی کوردستانێکی خود موختار نیە لە عیراقدا • ئـەم
گەڵاڵەیە هیچ ئامانجێکی سیاسی نیە • تەنیا دیاردەیەکی ئینسانیە"•

وەك رۆژنامەی ناوبراو دەنووسێ ، هەر چەند سەرکۆماری ئەمریکا
لە ژێر گورمی بیرو رای گشتی ئوروپاو ئەمریکادا بایداوە کە پەناگا
بۆ کورد گەل ساز بکا و هێڵی ٣٦ دەرەجە بۆ پارێزگاری کوردەکـــان
دیاری بکات، بەڵام کەس نەبوو لە ئاغای سەر کۆمار بپرسێ :

بۆ کوردستان هەر لە هێڵی مەداری ٣٦ دەرەجە دایەو کوردیش هەر لە دهۆك و زاخۆ دەژین ؟٠

ڕۆژنامەی ئەکسەریەت نووسی :" گەلاڵەی ناوچەی ئەمنیەت لە (شیمالی مەداری ٣٦ دەرەجە) دەبوو بە هۆی ئەوە کە ئەم ناوچەیە بکەویتە ژێر دەسەلات و کونترۆڵی ئەمریکاو تورك و ئینگلیز و فەرانسە ٠ ئیتر کارو باری ئەم ناوچە دیاریکراوە بە دەست ئەم هێزانە دەبوو٠ بزووتنەوەی کورد لە ژێر ناوی ئینساندۆستیدا قەتیس دەکرا٠ لە لایەکی تر دەرەتان بۆ سەددام پێك دەهات کە ناوچەکانی دیکەی کوردستان کە نەکەوتوونە بەر (مەداری ٣٦ دەرەجە) بکاتە عەرەب نشین و کوردی تێدا نە هێڵێ٠ لە کاتێکدا مەسەلەی کورد مەسەلەیەکی سیاسی و مافی ژیان و سەر بە خۆییە لە زێدو نیشتمانی خۆیدا "٠

ڕۆژنامەی (نیویورك تایمز) نەختێك پەردە لە سەر ئەم روکارە دووروبیە لادەداو دەنووسێ :" وادێتە بەر چاو کۆشکی سپی لە وەلامدانەوەی ئەم پرسیارانە خۆ دەبوێرێ کە پێوەندیان بە دوا ڕۆژی کوردستانی عیراقەوە هەیە ٠ دەیەوێ لە تێکچوون لە گەڵ تورکیا خۆ دوور خاتەوە کە گەورەترین کەمایەتی کورد لە وێدا دەژی٠ کۆشکی سپی ٠ بە کوردەکانی دژی حکومەتی عیراقی ڕاگەیاندوە کە نابێ لەم پەناگایانە بۆ پەلاماردانی حکومەتی عیراق کەلك وەرگرن ٠ دەوڵەتی بوش خەڵکی ئەمریکای دڵنیا کرد کە گەلاڵەی پانا بەران بۆ ماوەیەکی کورتەو ئەمریکا خۆ لە کاروباری سیاسی عیراق هەڵناقوتێنێ "٠

کیسنجر وەزیری پێشووی ئەمریکاکە لە تێکدانی شورشی کوردستانی عیراقدا دەستێکی چەپەڵی هەبوو دەڵێ :" دژواری دابینکردنی سیستمێکی نێو نەتەوەیی بۆ پاراستنی کوردەکان لەوە دایە کە ئەم کارە دەبێتە جورە خود موختاریەك بو کوردەکان و ئەوەش دەبێتە هۆی ئەوە کە واشنگتون لە گەڵ تورکیاو ئیران و سوریا بەرەنگار

دەبێ کە کورد لەم وڵاتانەدا دەژین ."
بەڵێ ! بەلای کاربەدەستانی حکومەتی ئەمریکاوە سیستمێکی نێو-نەتەوەیی بۆ پارێزگاری کوردەکان نابێ دابمەزرێ، چونکە ئیران و تور-کیاو سوریا لەگەڵ واشنگتون بەرەنگار دەبن . لایەنگری لە مافی مرۆڤیش هەر ئەوەیە !!!.
رۆژنامەی (بالتیمور سان) لە ژێر سەر خەتی "کوردە ئاوارەکان و-پەیمان و بەڵێنی ئەمریکا " دا ، دەنووسێ :"
" ئەمریکاییەکان باش ئاگادارن کە شەر چی بەسەر کوردو شیعە هێناوە لە عیراقدا . بەڵام لە بەر ئەوەی ترسیان لە دواڕۆژی ئەو مەسە-لەیە هەیە، بیری لێ ناکەنەوە . کوردەکان داوا کاری پشتیوانی دایمی ئەمریکان. یا نە هێشتنی سەددام . بەڵام ئەوانە هیچ کامیان لە گەڵاڵە و بەرنا-مەی ئاغای بوش دانین . بۆ ئەمریکاییەکان ئەشێ روون بێتەوە کە لە باری سیاسیەوە رەنگە بکرێ نان بدەی بە کوردەکان و یان (غەزەیەکی تازەیان) بۆ ساز بکەی . بەڵام لە باری ئەخلاقیەوە نەك ئەوە هەر پەسندو قابیلی قبوڵ نیە، بەڵکوو لە راستیدا جنایەتیشە . چونکە ئەمە بەرهەمی شەرێکە کە داوا لە خەڵکی عیراق کراوە دژی سەددام حوسین راپەرن ".
رۆژنامەی (فاینانشڵ تایمز) لە ١٢ی ئەپریلی ٩١ دا نووسی : "
" کوردەکان جارێکی دیکەش وێڵی چارە نووسی خۆیان کران . ٢٨ی مانگی فیوریە ئاغای بوش فەرمانی شەر راگرتنیدا . فەرماندەی هێزی هاو پەیمانەکان رایگەیاند کە ئەرتەشی عیراق لە هەموو بارێکەوە تێك شکاوە . لە ماوەی چەند رۆژدا عیراق بە گشتی راپەری . کوردە-کانیش رەگەڵ ئەو راپەرینە کەوتن . رەنگە کوردەکان پێیان وابوبێ، کە بۆ رزگاری لە دەست سەددام باشترین هەلیان بۆ هەڵکەوتبێ.
ئەوەی کوردەکان بە راستی چاونواری نەبوون ئەم هەڵوێستانەی ژێرە-وەی دەوڵەتی ئەمریکا بوون :

www.kerimbisami.com

ـــ راگەیاندنی بیـلا یەنی و دەست نەخستنە کاروباری نێو خۆی عیراق •

ـــ بلاوکردنەوەی هەلسەنگاندنی دەزگا ئاگاداریەکانی پنتاگۆن کە ئاخرەکەی ریژیمی عیراق بە سەر راپەریوەکاندا سەر دەکەوێ•

ـــ بلاو بوونەوەی وتەی کاربەدەستانی ئەمریکایی کە گوتویانــە : دەولەتی ئەمریکا هیوادارە بەر لەوەی راپەریوەکان بتوانن سەددام بروخینن، ئەرتەشی عیراق بتوانێ سەرکوتیان بکا • ناوی ئەم کار بە دەستانە بلاو نەکراوەتەوە •

ـــ خۆگری کاربەدەستانی ئەمریکا لە چاو پیکەوتنی موخالیفەکانی عیراق •

کاتێك سەر کۆمار بوش رایگەیاند کە نابێ هیلیکوپتەر وفرۆکـــەی نیزامی عیراق دژی راپەریوەکان بەکار بهینرین، وادەهاتە بەر چاو کە سیاسەتی ئەمریکا گورانی بە سەردا دیت • بەلام سێ‌شـــەممۆی رابردوو ، دەولەتی ئەمریکا رایگەیاند مەگەر هیلیکوپتەرەکانی عیراق بۆ هیزی هاو پەیمانەکان مەترسیان هەبێ دەنا هیچ هەنگاوێك دژی ـ ئەوان ناویژریت •زەحمەتە بیر لەوە نەکریتەوە کە راگەیاندنی ئـەم سیاسەتە بیجگە لە نیشاندانی چرای سەوز بە دەولەتی بەغدا بــۆ لیدانی زەبری فرە توند لە کوردەکان و بۆ کەلك وەرگرتنی تەواو ـ لە هیلیکوپتەری نیزامی دژی راپەریوەکان، مانایەکی تری نیە •

قسەی وتە ویژی کۆشکی سپی زۆر جیگای نارەحەتیە کە دەلێ : " ئیستا ئەوە خەلکی عیراقە دەبێ لە بارەی داهاتووی سیاسی خۆیا ـ نەوە بریار بدەن " بەراستی سەیرە • هەر دەلیی لە عیراق ریگا بۆ چارە سەر کردنی هیمنانە و یا ریفراندۆم هەیە •

فاینانشل تایمز لە ئاخری وتارەکەیدا دەنووسێ : " ئەگەر نەزمـــی تازە ئەوەیەو ئیمە بۆ سەقامگرتوویی ئەو نەزمە لە کەنداو شەرمان کردوە، ئەم نەزمە لە گەل رابردوو هیچ فەرقی نیە و باشتریش نەبوە "

www.kerimbisami.com

رۆژنامەی (فیلاد لفیا ئینکوایرر) ١٩ ی ئەپریلی ٩٩١ دەنووسێ :

" سەرکۆماری ئەمریکا بۆ پێشگری لە کوشت و کوشتار شەری عیراقی راگرت • بەلام بریاری بوش بە کردەوە بوو بە هۆی کوشتاری پتر • ئەو گیانی ئەو سەربازانەی نەجات دا کە پاشان کوشتاریان لە خەلکی غەیرە نیزامی کرد • ئەمریکا لەوە دەترسێ کە ئەگەر حیزبی بەعس کە بە کوشتارو دلرەشی عیراقی یەکپارچەی راگرتوە برووخێ، ئەو دەم عیراق بە سێ بەشی کورد نشین و سوننی نشین و شیعە نشین دابەش بکرێ• "

بزووتنەوەی هاو پیوەندی ئیرانیەکان بۆ ئازادی و دیموکراسی ، سەبارەت بە کوشتاری میللەتی کورد لە عیراق نامەیەکی بۆ سەر کۆماری ئەمریکا نووسیوە و دەلێ : " حکومەتی ئێوە لە جەنگەی شەری خەلیجی فارس دا بە وتارو رادیو و بەیاننامە خەلکی عیراقی بۆ راپەرین و روخاندنی رێژیمی سەددام هاندا • لەو کاتەدا کە خەلکی عیراق لە شیمال و جنوب راپەریبوو ، دەولەتی ئێوەو هاوپەیمانەکانتان بە بیانووی دەست نەخستنە نیو کارو باری نیو خۆی عیراق، بوون بە تەماشاچی کوشتاری موخالیفەکانی رێژیم و دەستی سەددام حوسینی جنایەتکارتان لە نابوتکردنی میللەتی کوردا ئازاد کردوە •

ئاغای سەر کۆمار!، ئەم فەرمایشاتەی ئێوە، واتە دەست نەخستنە نیو کاروباری نیو خۆی عیراق و ئازاد کردنی سەددام لە کوشتار و جنایەت ، بێجگە لە وتەی بێ جێی دیپلوماسی هیچی دیکە نیە •نەك هەر ئەوە کەس بروای پێ ناکا ، بەلکوو لە باری ئەخلاقی و ئینسانیش بۆ پاکانە نابێ •

ئاغای سەر کۆمار ، کاتێك هێزی سەرکوتکەری سەددام بە سەر کوردەکاندا سەرکەوت ، کە هیلیکۆپتەرەکانی عیراق بە ئیجازەی ژەنرال شوارتسکوف بە بۆمبای فوسفور و سووتێنەر کوردەکانیان بۆمباران دەکرد داخوائێوەو ژەنرال شوارتسکوف بو ئەم بریارە بێ ئەخلاق و سەر سور —

www.kurdipdf.com

هێنەرە وەڵامێکتان هەیە ؟ "٠
رۆژنامەی ڕێگای ئازادی نووسی : " ئەو دەوڵەتانەی کە دەیانتوانی بۆ دەستگێرانەوەی سەددام لە کوشتاری کوردەکان خێرا دەست بە کار بن و هەنگاو بنێن، بە بیانووی دەست تێوەرنەدان لە کاروباری نێو خۆی عیراق، لە دەربرینی داخ هەورازتر نەچوون ٠بە ئاشکرا بوون بە تەماشاچی کوشتاری کوردەکان ٠ سەیر ئەوەیە هەر ئەم دەوڵەتانە دەتوانن بە ئاشکرا لە ئەفغانستان و کامبوج و نیکاراگوا و پاناماو ئەنگولا بێ ئەوەی نیگەرانی دەست خستنە ناو کاروباری نێو خۆی ئەم وڵاتانە بن ، یارمەتی بە دژی ڕێژیمەکان دەدەن ٠
لە جەنگەی کوشتاری کوردەکاندا لە پڕ مەسەلەی تەواویەتی عەرزی عیراق بۆ ئەمریکا هاتە گۆڕێ و بوو بە مەسەلەی دەرەجە یەك ٠ چین و سوڤیێت بە مەسەلەی نێو خۆییان داناو فەرانسە لە دەربرینی داخ و نیگەرانی تێ نەپەڕاند٠ ڕۆژ ئاوا ١٠٠ میلیارد دوڵاری بۆ ئەستاندنەوەی کویت خەرجکرد ، بەڵام یەك هەزارەمی ئەو پارەیەی بۆ لێقەوماوانی کورد تەرخان نەکردوە "٠
هێنانەوەی نووسراوەی ئەم چەند ڕۆژنامە گەلی ئەمریکاییم بۆیە بە پێویست زانی تا خوێنەرانی کورد سەیرێکی بۆچوون و لێکدانەوەی چاپەمەنی و بیرو ڕای گشتی جیهان بکەن و تۆزێك شارەزای سیاسەت و هەڵوێست و بادانەوەی سەرکۆماری ئەمریکا بن و لە گەڵ بۆ چوون و هەڵوێستی هێندێ ڕووناکبیرو سیاسی کورد بەرآوردی بکەن کە لایان وایەهەوری ڕەحمەت و دیموکراسی و مرۆف پەروەری ئەمریکا بەری عا- سمانی ڕۆژهەڵاتی نێوەراستی گرتوە و هاکا دایدەداتە بارانە و لە سەر وێرانەو کاولەکانی کوردستان گوڵە شلێرو مێلاقەو هەڵاڵە دەروێنێ ٠!
ڕاستە سەرکۆماری ئەمریکا هەروەك لەم نووسراوانەدا نیشاندرا لە ژێر زەختی بیرو ڕای گشتی ئورووپا و ئەمریکادا ، ناچار بوو لە

بادانەوەی پێشووی وەر سوڕێتەوە و جارێکی تر بەلای(ئینساندۆستیو خێر خۆلایی) دا باداتەوە. بەڵام بە بیرو رای من ئەم بادانەوە نـەك هەر قەرەبوی بادانەوەو هەنگاوی دووروویانەی پێشووی نەکردەوە، بـەـ لکوو مەسەلەی کوردی لە جەغزی چارە سەر کردنی بنەرەتی کە مافـی بڕیاردانی چارە نووسە هەتڵە کردو لە چوار چێوەی ناندان و چـادرو پەناگاو (غەزەی دوەم) دا هێشتەوە.

راستە ئەوەندە لە فریا هاتنە بۆ رزگاری لە برسیەتی و سەرمـــاو سۆل و بێ نەوایی، هەنگاوێکی ئینسانانە بوو، نابێ حاشای لێ بکری و جێگای سوپاسە. بەڵام بەراستی من ئەو شێوە نان بۆ فرێدانەم بـە شکانی کەرامەت و کەسایەتی کورد دەهاتە بەرچاو و پتر لە دەربـــە دەریەکە جەرگمی هەلدەچزاند.

مەسەلەی کورد لە کوردستانی خواروو لەوە دەرچوو بوو کە بە تور هەڵدانی نان لە حەواوە و بە نیشاندانی ئەو دیمەنە داخدارانە چاری بکرێ. ئاغای بوش بۆ پاراستنی رێژیمی (دیموکراتی) سعودی و کویت هەزاران کەس قردەکات و سەدان سەربازی ئەمریکا بە کوشت دەدا، بەڵام بۆ پاراستنی چەند میلیون کورد(نایەوێ خوێنی سەربازی ئەمرـ یکا برژێ) !.!

تۆ بڵێی ئاغای سەر کۆمار وتەی ئەم ژنە کوردەی نێو قوڕو لیتەی بە ربارانی بە گوێ نەگەیشتبێ کە دەیگوت : " ئەمریکا بۆ میلیونێك خەڵکی کویت ئەم هەرایەی ساز کرد، بەڵام کورد پێنج میلیۆنە و کەس لە سەری وەدەنگ نایە ".

پیاو بڵێ چی ؟.. ئەو هەموو پرو پاگاندەی ئامریکاو رۆژئاواو پـێ هەلاگوتنی خەڵکی سادەو رەمەکی لە مەر ئازادی و دیموکراسی و ماف پەروەری گەورەترین وڵاتی سەرمایەداری جیهان، چاوە روانی پتــری لێدەکرا، بەڵام سەرکۆماری ئەمریکاش وەك گەلێك خەڵکی بێ پرنسیب بادانەوەی پێ عەیب نیە و چاوەروانی پتریشی لێ ناکرێ. چونکـــە

نە ڕێبەرانی کورد بە قەدرایی مەلیك فەهدو شێخ جابر و تورگات ئۆزال (دێموکراتن و مافی مرۆ دەپارێزن)، نە ئەوەندەیان پارە هەیـــە لە بانگەکانی ئەمریکا دا و نە چالاوە نەوتیەکانیان لە بەر دەســتـــی خۆیاندایە• جا بۆیە ئەنجامی بادانەوەی سەر کۆمار بوش هەر ئـــەو دیمانانە دەبن کە لە تەلەڤیزیوندا نیشاندەدران و ئەو رەسمانەی لێرە دا دەبینرێن •

www.kerimhisami.com

بادانەوە لە نێو کوردان

هەر وەك لە سەرەتادا باسکرا ، بادانەوەی لە نێو کورد لە مێژەوە باوە . کورد لە بەر بادانەوەو ئەم بەرەوبەر کردن کەمتر رێگای راستی بۆە دۆزراوەتەوە . بەداخەوە کەسیش تا ئێستا لە سەر ئەم باسە نەینوسیوە و قازانج و زیانی بادانەوەی لە نێو کوردانـدا هەڵنە سەنگاندوە . لـەم حاڵەدا مرۆڤ دەکرێ تەنیا باسی ئەوانە بکا کە خۆی ئاگاداریانـەو خەڵکی دیکەش رەنگە لە بیریان بێ. بادانەوە لە نێو کوردانـدا بەرهەمی جیاوازی هەبوە . بادەرەوە یا سەری تێداچوە ، یا تووشی خەیانەت بوە و یا تەنیا ماندوو بوونی پێ ماوە .

سمایلاغای شکاك پاش راپەرین و دەر بەدەری فریوی عەجەمانی خواردو بایداوە هاتەوە بەر دەستیان و بە خۆرایی کوژراو بۆ ماوەییەکی زۆر بزووتنەوەی کوردی پێ کپ و ماتبوو .

مەلا خەلیلی گۆرۆمەری دوای راپەرین چوە گەرمێن و پاشان بایداوە هاتەوە بەر دەستی عەجەمان و بە ئیمزا کردنی فتوای ئیعدامـی پێشەوا قازی محمد، تووشی خەیانەتێك بوو کە بە هیچ شتێك بـۆی نا شۆرێتەوە .

بادانەوەی (قەرەنی) شمان هەیە . قەرەنی پیاوێکی وێچووی کەڵەگەتی رەنگ پیاوی مەنگور بوو، لە گوندی میراوێ تێکچوو بوو. دایمە سیغار لە سەر لیو و بە جادەی نێو گوندی دا هاتوو چۆی دەکرد. لـە پر یەکێك بانگی دەکرد و دەیگوت : " قەرەنی باوەدە) . قەرەنی لـە جێی خۆی راست بایدەداوە . دیسان یەکی تر بانگی دەکرد (قەرەنـی باوەدە) قەرەنی دیسان راست وەر دەسوراوە و دەرۆیشت . ئەم خەڵکەی

www.kerimhisami.com

که کەمتر بەزەییان بە تێشکاو ولێقەوماودا دێ، ئەوەندەیان بە قەرەنی بادەداوە، تا شەکەت و هیلاك دەبوو، ناچار لە هەر کوێ با بوێ‌دادە- نیشت ٠ بادانەوە لە نێو سیاسی و روناکبیرو ئازادیخوای کوردا ئەوەندە بوتە باو، دەستی لە قەرەنی ئەستاندوە ٠

تۆزێ بۆ دوایە بگەرێینەوە ٠ بادانەوە لە ئامانج و سیاسەتی کۆمە- لەی **ژێ٠کاف** ٠ ئێستاش روون نەبوە بۆچی لە کۆمەڵەی **ژێ٠کاف** ٠ بایانداوەو حیزبی دیموکراتیان لە جێ دامەزراند، بێ ئەوەی هۆیەکەی بۆ خەڵك روون کەنەوە ٠ رەنگە لەم بارەوە بۆچوون و شیکردنـــەوەی جیاواز هەبێ٠ بەڵام بۆچوون و لێکدانەوەی بێ سەنەد و بەڵگە بـــۆ لێکۆڵینەوەی زانستی پشتیان پێ نابەسترێ٠

لە سەردەمی کۆماری دیموکراتی کوردستاندا، بە شێکی زۆر لە ئاغا و سەرۆك عەشیرەتی کورد، پشتیان لە بزووتنەوەی کورد کردو بایاندا- وە بۆ لای حکومەتی تاران وبوونەوە بە خزمەتکاری بێگانە ٠

بادانەوە ئیتر لە نێو روناکبیرە سیاسیەکاندا بوو بە باو، وای لێ هات عەیبەی لە سەر هەڵبگیرێ٠ سەرنجێکی سەرجەمی بزووتنـــەوەی رزگاریخوازی کورد بدەین لە ٥٠ ساڵی دواییدا، دەبینین زۆربەی رێبەرو کادرو هەڵسورێنەری جولانەوەی کورد قەت هەتا سەر لە سەر تەوەر و بستێك نەوەستاون و هەر یەکەی یەك دوو جار بایانداوەتەوەو ئەمبەرەو بەریان کردوە ٠ جا چ لە مەیدانی ئەندامەتی حیزبی و تێکوشانی سیاسی و یا لە بواری بیرو باوەرو ئیدیولوژیدا بووبێت ٠

دروشمی جۆر بە جۆری وەك : خود موختاری ، سەربەخۆیی ، بریار- دانی چارە نووس ، دیموکراسی ، ئازادی ، بەرامبەری ، یەکسانی ،مافی مرۆڤ ، مارکسیەت ، میللیەت ، کوردستانیەت و ٠٠٠ هتد، ئەوەندەیان - لاپەرەی کاغەز پێ رەشکراوەتەوە و ئالو گوریان پێکراوە، کە لە حیساب نایە ٠ دۆست کراوە بە دوژمن ، دوژمن کراوە بە دۆست ، عەرەب و - تورك و فارس کراون بە برا ، پاشان کراونەوە بە نەیار و شوفێنی ٠

خەڵك كراوە بە جاش ، جاش كراوەتەوە بە شورشگێر ، وڵات پارێز كراوە بە زوڵە كورد و زوڵە كورد كراوە بە نیشتمانپەروەر و ٠٠٠ ئەوانەی باشیان نەداوەتەوە ئەوا سەیری بادەرەوەكان دەكەن و بە قەولی زانای بەناوبانگی كورد، مەلا محمدی كۆیی: " ناو جەرگیان بوّتە پەلاس "٠ سەیرە، هەر دەڵێی بادانەوە بۆ كورد بوّتە شتێكی سروشتی و خودا دادی ٠ دوور نیە توزێكیش ئەخلاق و رەوشتی عەرەب كاری تێكردبی٠ چونكە لە سەدری ئیسلامەوە مورتەد بوون و لە دین وەرگەران و بادانەوە باو بوە و تا ئێستاش بەر دەوامە ٠

گوتمان بەشی زۆری بادانەوە لەم سالانەی دواییدا لە ژێر تەئسیری پریسترۆیكادا بوە ٠ بەلام لە كوردستان پێش پریسترۆیكاش بادانەوە كەم نەبوە ٠ رێكخراو و كەسانی واهەبوون كە لە مەیدانی كوردایەتیدا چالاك بوون و پاشان كەوتنە بیری فەقیری و هەژاری كریكارانی ولاتانی سەرمایەداری و فەلەستین و بەولادا بایانداوە ٠ لە كوردستانی خواروو كە خەبات توندتر بوە بادانەوەش بەبرەوتر بوە لە بەشەكانی دیكە٠ سەیرێكی نووسین و ئاخافتنی هێندێ لە رێبەرانی حیزبە كوردستانیەكان بكەین ، دروشمی سەرەكیان دیاری كردنی چارە نوس ، سەربەخۆیی ، ئوتونومی ، روخاندنی رێژیمی بەعسی ، و ٠٠٠هتد بوە ٠ بەلام لە گەڵ توانەوەی سەهوّلی توندو تیژی نێو دەوڵەتان كە بەرهەمی بادانەوەی گورباچوفە ، وە لەدوای شكانی قورسی ٨٩ ئەم جارە بۆ لای (بیر كردنەوە بە عەقلیەتی نوێ) بایانداوەتەوە٠ باسی دیموكراسی پلورالیزم ، مافی مرۆف ، یەكێتی كورد و عەرەب ، پاشگەز بوونەوە لە سەربەخۆیی و فیدرالیزم و اتحادی اختیاری و ٠٠٠جێگای گرنگ و تایبەتی لە نوسین و ئاخافتنی ئەواندا دەگرێتەوە ٠ئاكامی ئەو بادانەوە و بە خۆدا چوونەوە و دەسكاری كردنی سیاسەتی پێشوو دەگاتە پلەی دەستە ملا ن بوون و ماچ و موچ لە گەڵ دیكتاتوری خوێنمژی كورد وەتوو وێژ بۆ زیندوو كردنەوەی خود موختاری سالّی ١٩٧٠، بە بیست

www.kerimhisami.com

سالْ فەرقی زەمان و مەکان و کوردستانیکی ویرانەو کاول کراوە

دیارە بادانەوەی ئەمجارە ئەگەر پریشکیکی پچوکی پریستروێکای بۆ چووبیّ، بەشی هەرە زۆرو گرنگی سەپانی واقعیەتیکە لە ویست و ئیرادەی ئەم ریبەرانە بەدەرە ٠ لە بەر چاو گرتنی بارو دۆخـــی کوردستان و بەرهەمی بادانەوەی سەر کۆماری ئەمریکاو گەمەی دەولـە-تانی رۆژ ئاوایە ٠ هەنگاویکە بە بۆ چوونی خۆیان، بۆ چارە سەر کرد-نی کاتی و تیمار کردنی زام و برینی تەشەنا بووی جەستەی کورد-ستانی خواروو٠

لە سەر بادانەوەی ئیستای کوردستانی عیراق باسیکی هەراو ، بۆ چوونی جۆر بەجۆرو لیکدانەوەی جیاوازو رەخنەو نارەزایی زۆر هاتۆ تە گۆری٠بە بروای من هەرچی ئیستا لەم بارەوە دەگوترێو دەنووسرێ دەربرینی هەستی دلسۆزی و دەردی برینداری و خەمخوری و ترسە لـە فیلْ و تەلەکەو ناراستی سەددامی جنایەتکار ٠ ئەم خەلکەی کە لــــە لــە پیناو ئازادی و سەربەستیدا تووشی کارەسات و دەربەدەری و قر کردن و مالویرانی هاتوە ، مافی رەوای خۆیەتی لە سەر مەسەلـــەی کوردو بارو دۆخی ئیمرۆی کوردستانی خوارو، بیرورای خۆی دەر ببرێ

من بۆ خۆم کە ئیستا لە ئوروپا دانیشتوم و دوور لە ئازارو دەرد و داخی نەتەوەکەم دەژیم و ناتوانم درکیك لە قاچی مندالە لیقەوماویکی کورد دەر بینم و لەتە نانیك بگەیینمە دەستی مندالیکی برسی کورد و چۆرە ئاویك بە زاری نەخۆشیك دابکەم و کور کوژراویك دلخۆشـــی بدەمەوە، ئیجازە بە خۆم نادەم لە دوورەوە سەبارەت بە وتو ویـــــژی ئیستا رەخنە لە ریبەرانی بزووتنەوەی کوردستانی خواروو بگرم٠

دەکرێ مرۆ لە سەر کاغەز و دوور لە مەیدانی خەبات راوی زاراوەو وشەو تیئۆری فەلسەفی بکات، بیّ ئەوەی هیچ زامیکی جەستەی کورد ستانی ئیمرۆ تیمار بکا٠ دەبێ هیوادار بین کە ریبەرانی بـــەرەی کوردستان نەکەونە داوی فیل و تەلەکەی سەددام و هەلی هەلکەوتـــووی

www.kerimhisami.com

ئەمجارە بە فیرۆ نەدەن • ئەوەی لێرەدا جێگای ئیرادەو بە کەم وکوری دەزانرێ، ئاگادار نەکردنی کۆمەلانی خەلك و کزی راگەیاندن و بـلاو کردنەوە و نهێنی راگرتنی چۆنیەتی و رەوەندی وتو ویژە • دیارە جارێ کلاسنۆست نەکەیوەتە نێو حیزبە کوردیەکان و تەنیا بادانەوە تەنیو- یەتەوە •

کومانم لە وەدا نیە ئەو تاقم و کەس و دەستەی ئێستا بادانەوەیـان کردۆتە ریباز و دەیانەوێ بە رابردووی خۆیاندا بچنەوە، مەبەست و ئاما نجیان خزمەت بە خەلك و نیشتمان و رزگاری نەتەوەکەیانە • بەلام بە بروای من نەختێك بە تالوکەن• دەیانەوێ بە پەلە بکەنەوە ئەم قۆناخەی کە وەختێك بە جێیان هێشتبوو• هێندی جار بادانەوەکە ئەوەندە لە گور و خێرایە خۆ لە ۱۸۰ دەرەجە دەدا و خوا نەخواستە مەترسی هەلدێرا- نی پێوە دیارە • وێدەچی لە بەر ئەوەشبێ تۆزی تاك کەوتبنەوە و بۆ ئەوەی بە دەردی ئەم (رۆخە پێ پەستە) نەچن کە دەلێ :

" ساحل افتادە گفت گرچە بسی زیستم -
هیچ نە معلوم شد آه کە من کیستم "

وە پەلە کەوتوون • من ئەو بادانەوانە بە هەنگاوی پیرۆز دەزانم• بەلام بەو شەرتەی لە کولکە نەروینەوە و بەسەر ورچ دا بکەوین • ئێمە لـــە رابردوودا لە بۆ چوون و لێکدانەوەماندا قەت نەمانتوانیوە پارسەنگ رابکرین • یا بەلای چەپدا کەوتووین ، یا بە نشێوی راستدا خلور بو- ینەوە• بێجگە لەوە حیزب و دەستەو تاك و کۆی سیاسی کورد قەت نەبوە جارێك لە جاران بە راشکاوی و بە راستی بە رابردووی خەبات و سیاسەت و کردەوەی خۆیدا بچێتەوە، هۆیەکانی سەر نەکەوتنی هەلسە نگێنێ و لە سەرەدو بێژینگیان بداو بۆ خەلکیان روون کاتەوە• دوای ــ هەموو شکان و سەر نەکەوتنێك دیسان دانیان بە هەلە و چەوتیەکانــدا نەناوە و یان هۆیەکی دەرەکیان کردۆتە بیانووی تێ شکانیان •

بە لای منەوە هەر ئەوە پتر بۆتە هۆی بروا پێ نەکردنێکی خەلك

www.kerimhisami.com

به ڕێبەرانی بزووتنەوە و حیزبە سیاسیەکان • لە کوردستانی خوارو جنایەتی سەددام و گازی کیمیاوی بۆتە بیانوویەکی باش بۆ نشاندانی هۆی شکانی شۆڕشێکی ئاوا گەورە و خەڵکێکی فیداکار • ئیتر گۆیا سیاسەتی حیزبەکان هەڵەی تێدا نەبوە و هەرچی کراوە ڕاست بوە •!

لە کوردستانی ئیران ئێستاش حیزبەکانی گۆڕە پانی خەبات دەنووسن " ڕابردوو ڕاستی بۆچوون و سیاسەتی حیزبی ئێمەی نیشانداوە" جارێك نانووسن بە هەڵکەوت ڕەنگە تووشی هەڵەیەکیش بووبین !

زۆر زیاد نەڕۆیشتووین ئەگەر بیژین یەکێك لە هۆیەکانی قەیرانی ئێستای بزوتنەوەی کورد بێ بڕوایی خەڵکە بە ڕێبەرە سیاسیەکان و ئەمەش بۆ هەر حیزب و بزووتنەوەیەك بەلایەکی دەردە دارە •

ئەدی بوخوت

ئێستا کە وا بە باسی بادانەوەدا هاتوومە خوار، خوێنەری ژیرو بەڕێز کورج ڕووی پرسیارم تێدەکاو بە هەق دە پرسێ : ئەدی بۆ خۆت؟

با خوێنەری بەڕێز پەلە نەکات • بە لاپەڕەکاندا بێتە خوار، تا تووشی بادانەوەی خۆشم دەبێ •

من لە دنیا بینی و بیروباوەری فەلسەفیدا، ئەوەندەی تێگەیشتبم خۆم بە مارکسیست زانیوە • پیێم وایە مارکسیزم وەك زانست ڕێگای چارە سەرکردنی مەسەلەکانی کۆمەلایەتی و ئابوری و سیاسی نیشان دەدا • لەو بڕوایە دام ئەوەی بە سەر وڵاتانی پێشووی سوسیالیستی هاتوە، خەتای پیرەوی کردن لە مارکسیزم نەبوە • بە پێچەوانە خەتای لادان لە مارکسیزم بوە • مارکسیزمیان کردۆتە ئایەتێکی وشك و برنگ و شێواندوویانە • لە کاتێکا مارکسیزم زانستە و لە گۆڕان و بەرەو پێش چووندایە •

لام وایە مارکسیست بووم ، بۆیە بە خوێن و ڕەگ و پێست هەستم بە

www.kerimbisami.com

بندەستی و بەشخوراوی نەتەوەکەم کردوە و بە هەموو تواناشمەوە، بە بیرو کردەوە ، بە وتە و پێنوس، بە گوێرەی دەرفەت و دەرەتان بـــــۆ رزگاری زەحمەتکێشانی کورد لە چەوسانەوەو زوڵم و زۆرو بۆ ئازادی کوردستان تێکۆشاوم • لەم بیرو باوەرو ئامانجە بام نەداوەتەوەو پتەو و شێلگیر لە سەری وەستاوم •

سەبارەت بە وڵاتانی ئوروپای رۆژ هەڵات و سۆڤێت کە بە سوسیـــا- لیستی ناسرا بوون و ئێستا داریان لە سەر بەردی نەماوە، بە تەواوی لایەنگریان بووم و گەلێك جاریش بە ناهەق دیفاعم لێکردوون • لـــە تەواوی ژیانی سیاسیمدا قەت ئەم بیرو باوەرەم نە شاردۆتەوە• لـــە سیاست دا نانم بە نرخی رۆژ نەخواردوە • ئەم لایەنگریەم دەروێشانە نەبوە • نیزیکەی دوومیلیارد خەڵك لەم جیهانە لایەنگری ئەم نەزمو سیستیمە بوە• بە سەدان کتێب و نووسراوەی جۆر بە جۆرم لە ســـەر ئەم نیزامە خوێندۆتەوە• ناکۆکی و خەباتی چینایەتی و کێشەی نێوان دوو سیستمی جیهانی و داگیر کردن و تاڵانی میللەتانی ژێر دەست و ساز کردنی شەر و چەوساندنەوەی وڵاتان لە لایەن دەوڵەتە ئیمپریا- لیستەکانەوە، رووداوێك نەبوە مرۆڤی خاوەن بیری پێشکەوتوخوازبتوا نێ خۆی لێ دووره پەرێز رابگرێ• گەلێك شەخسیەتی گەورەی دنیا وەك شێخ مەحمود ، قازی محمد، نهرۆ ، سوکارنو ، عبدالناصر، یـــا شاعیرو نووسەری مەزن بێ ئەوەی مارکسیست بووبن، لایەنگری ئەم سیستمە بوون و قازانج و مەسلەحەتی گەل و نیشتمانیان لە دۆستایەتی ئەم بەرەیەدا دیوەتەوە • منیش پێم وابوە تەنیا بە یارمەتی ئـــــەم وڵاتانە کوردستانەکەم ئازاد و رزگار دەبێ• پێم وابوە بەرژەوەنـــدی بزووتنەوەی کورد لە دۆستایەتی ئەم وڵاتانە دایە • لە سەر ئـــــەم بۆچوون و بیرو باوەرە سەرەرای دیتنی کەم و کوری و هەڵوێستی دوور لە بیرو باوەری سوسیالیستی ئەم وڵاتانە وەدەنگ نەهاتووم و لە سەرم نە نووسیون • پێم وابوە یێکەم نووسین و وەدەنگ هاتنی کابرایەکی وەك

چ فایدەیەکی نابێ. دووەم من وەك کوردێکی نیشتمان پەروەر لــــە چوار چێوەی سیاسەتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئیراندا خەباتم کردوە . حیزبی دێموکراتیش بە گوێرەی گشت سەنەدو بەڵگەکانــــی دۆستایەتی ولاتانی سۆسیالیستی بە ئەرکێکی گرنگ زانیوەو هەولیشی بۆ داوە . لە سەر ئەو باوەرەش بووم ئەرکی حیزبێکی نەتەوەیی و دێموکرات ئەوە نەبوە خۆ دەکارو باری حیزبە کومونیست و ولاتانی سوسیالیستی هەڵقوتێنێ و خۆی پێوە خەریك بکا . بەشی زوری ناکو-کی نێو حیزبیم لە سەر ئەوە بوە . ئێستاش هەر لە سەر ئەو باوەرە ماوم کە حیزبێکی نەتەوەیی دێموکرات و یا کوردێکی ولات پارێز چ-حەوجێ نیە خۆی بە هەڵەو چەوتیەکانی ئەم ولاتانەوە ماندوو بکا ، ئەگەر بەراستی لە رێگای رزگاری ولاتەکەی دا تێبکۆشێ. چونکە هەر چەندی تۆ لە سەریان بنووسی و رەخنە بگری ، نیو ئەوەندە نانووسی و نایزانی کە ئێستا خۆیان لە سەر رابردووی خۆیان دەینووسن و دەیلێن. مەگەر ئەو دەمە کە هەڵوێستیان پێوەندی هەبێ بە مەسەلەی کوردەوە ، ئەو دەم ئیتر بێدەنگە لێکردن تاوانە .

تا کارەساتی هەڵەبجە ئەوە هەڵوێستم بوەسەبارەت بە ولاتانی بـــە ناو سوسیالیستی نەماو . پاش کارەساتی هەڵەبجە بێدەنگەیان لـــە ئاست ئەو جنایەتە سامناکە، لە هەڵوێست و بۆچوونی پێشووم بام-داوەتەوە و لە سەریانم نووسیوە و پێم وایە لە ئاست بیروباوەری سۆ-سیالیستی و ئینساندۆستی و ما فپەروەری خەیانەتیان کردوە .

بەمجورە لە سەر بنەمای واقعیەت و دیتن و پراتیك، لە بۆچوون و هەڵوێستی پێشووم سەبارەت بە ولاتانی بەناو سوسیالیستی بامداوەتەوە. بەلام ئەو بادانەوەیەم بەو مانایە نیە کە لە رەخنە گرتن و دژایەتـــی کردنیاندا ، لە گەڵ دەزگای تەبلیغاتی ولاتانی سەرمایەداری بکەومـــە یەك مەتەرێز و خەندەکێکەوە .

بەلام سەبارەت بە ولاتانی سەرمایەداری و دەوڵەتانـــــی

www.kerimhisami.com

ئیمپریالیستی هەڵوێستم نە گۆڕاوە و بام نەداوەتەوە • دژی هەمــوو چەشنە ملهوریەك و چەوسانەوەو داگیر کردن و بێدادی کۆمەلایەتیــم• لە سەر ئەو باوەڕەم تا لە جیهاندا شەڕو برسیەتی و نابەرامبەری وــ چەوسانەوەو دابەشیوونی نا عادلانەی داهات و سامانی نەتەوەیی مابێ کە خەسلەت و ڕەوشتی سیستمی سەرمایەداریە ، باسی دیموکراســی واقیعی و مافی مرۆڤ و داد پەروەری ، هەمووی قسەی رووتە و بایەخی نیە • من نە زەرق و بەرقی ولاتانی سەرمایەداری پێشکەوتوو سەرم لێ دەشێوێنێ ، نە تەنیا ولاتانی سوید و ئەمریکاو فەرانسە و ئینگلیز و کاناداو ژاپون بە سەرمایەداری دەزانم • سەرمایەداری بە تێکرایــــی نیزام و سیستمێکی ئابوری ـ کۆمەلایەتیە کە ئەفریقاو ئەمریکای لاتین و هیندو پاکستان و بنگلادیژو ئێران و عەرەبستانی سعودیش دەگرــ یتەوە• لەم ولاتە سەرمایە داریانەدا خەلك وا لە برسان دەمرێ• لــــە هێندێ ولاتی سەرمایەداری مندال فرۆشتن و سەرو دەست پەرانـــدن باوە • سیستمی سەرمایەداری دیاردەیەك نیە لێك جیا بکرێتــەوە• سەرووەت و سامانی ولاتانی سەرمایەداریی پێشکەوتوو کە بە شی هەرە زۆری لە دەستی چەند کەس و شیرکەتی تایبەتیدا کۆ بوتەوە و تا رادەــ یەکی زۆر ژیانی خەلکی ولاتەکەی خۆی دابین کردوە و هێندێ کەسی ساکارو لێقەوماویشی کردوتە دەرویش ، لە لایەك بە بەرهەمی رەنجی شان و خەباتی چینی کرێکارو زەحمەتکێشانی ئەم ولاتانە و، لە لایەــ کی تریش بە تالانــی سەرووەت و سامانی ولاتانی دنیای سێیەم و بە چەوساندنەوەی لە رادە بەدەری خەلکی ئەم ولاتانەی دەزانم •

لە سەرەتای تێکۆشانی سیاسیمەوە سە بارەت بەو زولم و زۆریــەی لە نەتەوەکەم کراوە و نیشتمانەکەم بە پیلان و د هۆی ئیمپریالیستەــ کان دابەشکراوە ، لە سەر ئەم هەلوێست و بیرو باوەڕەم و نەگۆڕاوم و بام نەداوەتەوە• بە پێچەوانەی هێندێ کەسی بادەرەوە کە لایان وایــە دوای بادانەوەی گورباچوف و مانەوەی ئەمریکا بە تاکە زلهێزی جیهان

ئیتر باسی ئیمپریالیزم و خەباتی دژی ئیمپریالیستی شتێکی زیادە و تەنانەت دەورانی ئەم وشەو زاراوانە بە سەر چوەو نووکی قەڵەمیشیان لێی لادەدا ، لام وایە ئیمپریالیزم لە هەر شکل و قالبێکدا بێ، داگیر کەرەو مل هورە و دوژمنی گەلانی بن دەستەو بۆ بەرژەوەندی مونوپۆڵەکانی خاوەن سەرمایە دەست لە هیچ جنایەتێك ناگێرێتەوە٠

لە پێوەندی لە گەڵ رووداوەکانی ئەم دواییەی کوردستانی خواروودا کە مەسەلەی کوردیان لە چوار چێوەی (مافی ئینسانی و کۆمەگی خێرخوازانە) دا قەتیس کرد، ناکرێ مرۆ سوپاسی بیرو راو هەڵوێستی ئینساندۆستانەی خەڵکی وڵاتانی ئوروپا نەکات٠ بەلای منەوە گورمی بیرورای گشتی خەڵکی ئەم وڵاتانە بوو کە حکومەتەکانیان پاڵپێوە نا لە باری یارمەتیی داو و دەرمان و خواردەمەنی و خێوەت و پاناگا هەنگاو هەڵێنن و تارادەیەك لە فریای ئەم خەڵکە لێقەوماوە کەون٠ لەم چوار چێوەیەدا ئەوانەی یارمەتیان داوەو یا هەر وڵاتێك بە قازانجی کورد هەنگاو هەڵێنی سوپاسی دەکەم٠ هەرچەند ئەم هەنگاوانەی ئێستای ئەم وڵاتانە قەرەبوی ئەوە ناکەنەوە کە ئەوان بوونە هۆی لەت و پەتکردنی کوردستان و ئێستاش پاراستنی حکومەتە داگیر کەرەکانی کوردستان درێژە پێدەدەن ٠

ئەمەش خۆی باسێکی بەر فراوانەو بە شێوەی جۆر بەجۆر لێك دەدرێتەوە٠ دیارە هەموو کەسیش بۆ دەربرینی هەڵوێست و بۆ چونی خۆی ئازادەوە مافی رەوای خۆیەتی ٠

بادانەوە لە بیر و باوەری سوسیالیستی

دوای بادانەو ەی گورباچوف و رووداوەکانی ئورووپای رۆژهەڵات، مەسەلەی سوسیالیزمیش وەك تیئوری و بیروباوەر کەوتۆتە ژێر پرسیار و لەم بوارەشدا بادانەوە بەرچاو دەکەوێ٠ دیارە لە نێو ئەم حیزب و کەس و رێکخراوانەدا کە پێشتر بروایان بە سوسیالیزم هەبوو و خەباتیشیان بۆ کردوە ٠ ئەگەر بە وردی سەیری نووسین و ئاخافتن و بۆ-

www.kerimbisani.com

چوونی ئەو بادەرەوانە بکەین، لە سەرەتاوە (بیر کردنەوەی نوێ،پێدا چوونەوە ، شێوەی تازە ، دوور کەوتنەوە لە وشکە رۆیی و لاسا کردنەوە) درۆشمیان بوو• بەلام بە تێپەر بوونی زەمان و سەرهەلدانی رووداوەکانی ئوروپای رۆژ هەلات و سەرکەوتنی ئیمپریالیزمی ئەمریکا لـــە شەری خەلیج و مانەوەی بە تاکە زلهێزی جیهان،ئیتر ورده ورده نەفی تەواوی سۆسیالیزم و بیرو باوەرەکەی لە بۆچوون و لێکدانەوەیانـدا خۆ دەنوێنێ• ئەم نەخۆشیە لە نێو چەپی ئیراندا لە هەموو شوێنێ بـــە هێزترە •

بە بروای من سوسیالیزم وەك زانست کە رێنوێنی هەلدان و پێگەیشتنی مرۆڤایەتیە وئامانجی ئازادی و بەختەوەری ئینسان و نە هێشتنی چەوسانەوە و نابەرامبەری یە، هیچ پێوەندی بە چین و سۆڤیت و فلان و فیسار ولاتەوە نیە • بیرو باوەرێکی زانستیە کە رێبازی هێزە پێشکە وتخوازەکان بۆ گەیشتن بە ئازادی و یەکسانی و دیموکراســــی دیاری دەکات • چەوسانەوەی مروڤ بە دەستی مروڤ کۆتایی پێ دێنێ•
کەوابوو نە لەبەریەك هەلتەکانی (سوسیالیزمی واقیعەن مەوجود) ونە رووداوەکانی ئوروپای رۆژ هەلات و سۆڤیت وام لێ ناکەن کە لە بیرو- باوەری سوسیالیزمی زانستی بادەمەوە • چونکە پێم وایە رەسەنترین هێزی تەکاندەری پێشەوە چوونی مرۆوایەتیە بۆ گەیشتن بە ئازادی و دیموکراسی و دادپەروەری • ئەمە لە باری بیرو باوەر و ئیدیولۆژیەوە بەلام لە باری پراتیك و خەبات و تێکۆشانی رۆژانەوە، بۆ ئێمەی کوردی لێقەوماو وبەشخوراو، هەولدان بۆ رزگاری لە ژێر دەستی و دۆزینەوەی باشترین رێگەی خەبات و گەیشتن بە ئاوات، لام وایە ئەرکی هەمــوو لایەکمانە • خۆ بە خەلکیەوە ماندو کردن دەردێکمان دەوا ناکات•

مەسەلەیەکی تر کە لێم باداوەتەوەو بروام پێ نەماوە ، ئینترنا- سیونالیزمە بە هەموو ماناو تەعبیرێکیەوە • لام وایە ئەم وشەیە تەنیا راوی سەر کاغەز بوە و بە کردەوە لە چوار چێوەی بەرژەوەند و

www.kerimhisami.com

مەسلەحەتی تایبەتیدا بوە • حیزبە کومونیستەکانی دنیای سێیەم و چەپی کورد پتر لە هەموو کەس بەم پەت و داوە بەستراونەوە و ە بەرژەوەندی ولات و میللەتی خۆیان فیدای ئەم وشە قەبەو قەلەوە کردوە •

لەو هەموو بادانەوە و بانەدانەوە دا بە سەر مەسەلەی (کوردستانی بوون و کوردستانێیەت) دا کەوتووم و ناشتوانم خۆی لێ لادەم • ئەم وشەو دروشم و زاراوەیە ، لەم دەربەدەری و بێ دەرەتانیەدا پتر لە هەمو کات و زەمانێك هاتۆتە سەر زاران و خۆی پێوە رادەنێن •

جێگای شوکرو پێ خۆشبوونە کە تێکۆشەرانی کورد، دوور لە مەیدانی خەبات و تێکۆشان ، لە هەوای فێنك و ئازادی ئوروپادا بستێك لە سەربەخۆیی نایەنە خوارو بەناوی کوردستانیەت و یەکبوونی خاك و نەتەوە لە هەوڵ و تێکۆشاندان • جاری واش هەیە هەموو شێوەیەکی دیکەی خەبات بۆ چارەسەرکاتی و یا سەنگ و سوکی بۆ کەمکردنەوەی ئازارو و ژان و دەرد، یا باسی خودموختاری و ئەم بەیت و باوە بە خەیانەت ناو دەبەن • ئەم هەڵمەت و هەوڵ و تەقەلایە شیعری شاعیری میللی کورد **فایق بێکەس** وەبیر دەخاتەوە کە دەڵێ :

" قەومی‌وا نامرێ ئەژی، دوژمنی با شەق بەرێ
سا .حیبی روڵەی نەبەردە ، خاوەنی عەزمی مەتین•

ئەمما ، بۆ خۆم • ئەزموونی‌خەباتی پتر لە چل ساڵم ، ئاشنایەتی و ناسیاری و ئاخافتن و هاوکاریم لە گەڵ برا کوردەکانی هەموو بەشەکانی کوردستان، سیاسەت و هەڵوێست و کردەوەی حیزب و هێزە کوردستانیەکان، گەیاندومیە ئەو قەناعەتە کە وشەو زاراوەی (کوردستانیەت و کوردستانی) بوونیش هەر شتێکە وەك (ئینترناسیونالیزمەکە)•

یەك لە ئەزموونی ئالو گۆڕی جیهان و سەردەمی تیکنولوژی و پریسترۆیکا ئەوەیە کە مرۆڤی تێکۆشەرو خەباتگێڕ، چالاکی خۆی لە گەڵ واقع رێك بخاو لە ژیانی بە خەیاڵ و ئاوات و ویست خۆی دوور خاتەوە•

واقیعی کوردستان چیه ؟ واقعیەتی تاڵ و داخداری کوردستان ئەوەیە کە ئەم نیشتمانەی ئێمە بە پێچەوانەی ویست وئاواتی نەتەوەی کورد، بە دەستی زۆرداران دابەشکراوە و کوردەکەش بە زێدو نیشتمانەوە لێك جیا کراوەتەوە. دیارە هیچ کوردێکی نیشتمانپەروەر دان بەم سنوورە دەستکردەدا ناهێنێ و کوردستان بە یەکپارچەو کورد بە یەك نەتەوە دەزانێ. بەڵام ئەوە هیچ لەم واقعیەتە ناگۆڕێ کە نەتەوەی کورد لە پرۆسەی ئەم دابەشکردنەدا ، لێك دابراوە . بە ناچاری وەگری کولتور و داب و رەسمی فارس و تورك و عەرەب بوە . لە زۆر شت لە فەرهەنگ و زمان و دابی نەتەوەی باڵادەست نیزیکترە تا هی کوردەکە خۆی .

ئەم دابەشکردنە و ئەم سنوور داتاشینە، بمانەوی و نەمانەوی کاری کردۆتە سەر سیاسەت و خەباتی رزگاریخوازی کورد. هەر حیزب و ڕێکخراوێکی کوردی لە هەر بەشەی کوردستان بە گوێرەی مەسڵەحەت و بەرژەوەندی بە شە کوردستانەکەی خۆی ، یا ئەگەر پچووکتری بکەینەوە، بە گوێرەی مەسڵحەت و بەرژەوەندی حیزب و گروپ و دارودەستەکەی خۆی دەجولێتەوە . نموونەی بەرچاوی حاشا لێ نەکراو زۆرن.

برایانی کوردی کوردستانی خواروو ، سیاسەت و بەرژەوەندی وڵاتی خۆیان هەیە . سالەهای ساڵە لە خەبات و تێکۆشاندان . قوربانیان داوە لە هەموو کەس پتر شارەزای وڵات و کارو باری خۆیانن . قەت بەرژەوەندی گەل و نیشتمانی خۆیان فیدای مەسڵەحەتی بە شەکانی تری کوردستان ناکەن . برا کوردەکانی کوردستانی ئێران و تورکیاو سوریاش هەر ئەم سیاسەتەیان هەیە و گیرو گرفت و بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان هەیە . مافی رەوای خۆشیانە کە مەسڵەحەتی خۆیان لە بەر چاو بگرن .

جا بەم حالە و بە لە بەر چاو گرتنی ئەم واقعیەتە، ئەگەر کەسێکی وەك من لە دوورەوە خۆ بکاتە دمراست و ڕێنوێنی برا کوردەکانی غەیری وڵاتەکەی خۆی ، ئەوە تەنیا خۆ ماندوو کردنی پێ دەمێنێ و -

هیچی تر . جا مەگەر هەر بۆیە بێ کە بڵێ منیش هەم !!!

ڕەنگە دەربڕینی ئەم ڕاستیەبۆ نیشتمانپەروەرانی کورد، تۆزێ لە شانان گرانبێ . بەڵام قەیناکا، با بەراشکاوی نەختێ پتری ڕوون ـ کەینەوە . ئێمەی کورد هەر حیزب و هەر کەس و هەر بە شەی کوردستان بۆ ڕاپەڕاندنی کارو باری خەبات و یا بە قەولی هێندێکان (شورش) زۆر جار پاڵ وە دوژمنێکی میللەتەکەمان دەدەین کە بە سەر بەشێکی نیشتما نەکەماندا زاڵەو لە کوشتار و خنکاندنی میللەتەکەمان دەست ناگێڕ ێتەوە . جاری وا هەبوە بۆ دڵنیایی دوژمن و بۆ خۆ شیرین کردن کوردی بەشەکەی تری نیشتمانمان کوشتوە و یا دژی بزووتنەوەی ئەوان لەگەڵ دوژمن هاوکاریمان کردوە . ئیتر بەم حاڵە (کوردستانیەت) ڕاستی وشەو ناوەرۆکی چی بە سەر دێت ؟.

باشە ... خۆ کەس لە پاسوك (حیزبی سوسیالیستی کورد) کورد ـ ستانیتر نیە . بەڵام ئەویش بەر لە هەموو شت بەرژەوەندی حیزبە ـ کەی خۆی لە بەر چاوە . ئەوەنیە حکومەتی ئیسلامی ئیران بەشێکی کوردستانەکەی کردوّتە زیندانی نەتەوەکەی و بە هەزاران لاوی کوردی بێ تاوانی هەر بە تاوانی کوردایەتی گوللە باران کردوە، بەڵام هێزە کوردستانیەکانی عیراق کە لە کوردایەتیدا هیچ کەسیان ناگاتێ بە پاسۆکیشەوە لەپەنایدا دەژین و دژی سیاسەتی کورد کوژی ئەم دوژمنە و ئەم ڕێژیمە ئیسلامیە زمانیان ناگەڕێ.

ئەوەنیە سەددامی، خوێنخور پینج هەزار کورد بە بومبای کیمیایی قردەکاو سەرتاپای بەشێکی نیشتمانی کورد وێران و خاپور دەکاو بە میلیون کورد لە نیشتمانی خۆی دەگوێزێتەوە، بەڵام هێزە کوردیەکانی کوردستانی ئیرانیە (ڕێبەرە مەزهەبیەکەشیانەوە) دەنگیان لە بەر نایەتە دەر و لە سەر ویرانیەکانی بە شێکی نیشتمانەکەیان، بۆ ڕزگاری بەشەکەی تر خەبات دەکەن. دیفاع لە خەڵکی فەلەستین و نیکاراگواو

www.kerimhisami.com

ئەفریقای رەش لە سەر لاپەری رۆژنامەکانیاندا دەدرەوشێتەوە.

ئەوەنیە رێژیمی حافیز ئەسەدی (ئانتی سەهیونی و دۆستی سوسیالیزم) تەنانەت مافی هاو وڵاتیش بە کوردەکان رەوا نابینێ، بەلام کوردە سەر بەخۆیی خوازەکانی تورکیا و برا کوردەکانی عیراق لە ژێر سێبەری ئەم زاتەدا بۆ رزگاری و سەربەخۆیی کورد خەبات دەکەن

ئەوە نیە کوردی سوریا سەبارەت بە پێشکەوتنخوازیان لە پێناو ئازادی فەلەستین دا ، بە دەستی جولەکە خۆ بە کوشت دەدەن .

نووسینی ئەم واقعیەتانە رەنگە لە کەکرەی تالتر بێ و بە دڵی زۆر کەسیش نەبێ. بەلام ئاوایەو نکولی لێ ناکرێ. گومانم لە وەدا نیە کە هیچ یەك لە هێزە کوردستانیەکان ئەم وەزعەیان بە دڵ نیە . بەلام لەم شێوە خەبات و تێکۆشانەدا بە سەریاندا سەپاوە و چاریان نیە با هەزار شێرو رێویشی بۆ بێننەوە ، بەلام هیچ گۆرانێك لە راستی مەسەلەکەو لە واقعیەت دا پێك ناهێنێ.

بە لە بەر چاو گرتنی ئەم کارەسات و رووداوانە و بە ئەزموونی ژیانی رابردووم گەیشتوومە ئەو قەناعەتە کە (کوردستانیەتی) ئێمەش هەر شتێکی وەك (ئینترناسیونالیزمەکەیە) کە لێم باداوەتەوە . یا شتێکی وەك (امة العربية واحدة) ی عەرەبانە کە شەو وروژ کردو یانەتە بنێشتە خۆشکە و ئاکام و بەرهەمیشی دیارەو بۆ باسکردن نابێ.

بۆ هەر باسی هێزە سیاسیەکان بکەین . ئەمە هەموو گۆڤار و رۆژنامە لە ئوروپاو یا لە کوردستان لە لایەن هێز و ئەدیب و نووسەرە کوردەکانی کوردستانی خوارو و تورکیا بلاو دەبنەوە.بزانین یەك وتاریان لە سەر کوردستانی ئیران و دژی حکومەتی ئیسلامی ئیران تێدایە ؟

ئەم نووسین و بۆ چوونەم بەو مانایە نیە کە لە ئاست یەکبوونی کوردستان و یەك رەگەزی کورد گومان و دردۆنگیم لێ پەیدا بووبێ. مەبەست ئەوەیە بەخۆدا بچمەوە و لە هەڵگرتنی درۆشمی قەبە و لە زاران خۆشی دلفێنك کەرەوە خۆ بپارێزم. چونکە لە ژیانمدا نەمویستوە قەت

کوردایەتی بکەمە بازار و خۆی پێوە رابنێم •

لەم بوارەدا بێ لایەن و دەستە وستانیش نیم • رەنگە لە نوسین وباسی ئەو مەسەلەیەدا لە خەڵکی تر بە جێ نەمابم • بەلاّمئەوە نیە بادانە وەو پێداچوونەوە بۆتە باو و خەڵك ئاور لە رابردووی خۆی دەداتەوە•

بە بروای من پاش کارەساتی کوردستانی خواروو، دوای ئەنجامی گەمەی دەوڵەتانی رۆژئاواو تەواو بوونی ئەم شانۆیەی خەڵکی سەر گەرم کردبوو، تێکۆشەرانی ریگای ئازادی و دیموکراسی لە کوردستان پێویستە خەباتی خۆیان لە گەڵ هەل و مەرجی تازە پێکهاتووی دنیا رێك بخەن • ئەویش لە سەر ئەم سێ ئەسڵەی خوارەوە :

یێکەم هەموو حیزب و دەستەو گرۆ و کەسانی تێکۆشەر بە شێوەیەکی دیموکراسی و برایانەو رێزگرتن لە بیرو رای یەکتر لەم بە شە کوردستا نەی کە تێیدا دەژین لێك کۆ ببنەوە و شێوەیەکی نوێی خەبات بدوز- نەوەو ستراتیژیەکی نوێی دنیا پەسند بۆ تێکۆشانی خۆیان دابرێژن • بێ ئەوەی خۆ لە کارو بارو سیاسەتی بەشەکانی تری کوردستانتێ هەڵقوتێنن •

دووەم - ئەم ستراتیژیە بە بروای من بریتیە لە خەبات بۆ پێکهێنانی دەرفەت و دەرەتان بۆ ریفراندوم و دەنگدانی گشتی کە خەڵکی کورد بتوانێ بە ئازادی و سەربەستی بۆ دیاری کردنی ژیان و کەیانی سیاسی و ئابوری و کۆمەلایەتی خۆی دەنگ بداو چارەنووسی خۆی بۆ خۆی دیاری بکات • بۆ ئەم مەبەستەش لە بیرورای گشتی خەڵکی ئوروپا کەلك وەربگیرێ و لەم ریگایەوە کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتوەکان بخرێتە ژێر فشار بۆ ئەوەی ریفراندۆمێکی ئەوتۆ بۆخەڵکی کورد ساز بکا و دەستەبەری پیادەکردن و سەپاندنی نەتیجەی دەنگدانە گشتیەکەش بێ• لامۆایە کاتی ئەوە نەماوە کە حیزبێك، گروپێك و یا کەسێك خۆ بە نوێنەرو ریبەر و دمراستی چەند میلیون خەڵك دابنێ و لە جیاتی ئەوان دروشم لافیتەی جۆر بە جۆر بەرز کاتەوە وخود موختاری و سەر

به خۆیی و فیدراڵی و چی و چی یان بۆ دیاری بکا.

سێیەم لە پێوەندی لە گەڵ (کوردستانیەت) و بەشەکانی تری کورد ستان، دۆستایەتی ، هاودەردی ، گۆڕینەوەی بیرورا ، یارمەتی دان بە گوێرەی توانا بی ئەوەی دەست بخەنە نێو کاروباریان،بکاتە سیاسەتی کوردایەتی و ریبازی خوی.

هیوادارم خوێنەری بە ریز ئەم بۆچوونەم بە نسحەت و رێنوێنی نەزانێ. خۆتان دەزانن ئێستا ئێمە لە دیموکراسی دا دەژین. ئەدی دیموکراسی هەر ئەوە نیە هەر چی دەتەوێ بینووسی و دەری ببری ؟ !

وتارە رەق و بابەتی و دڵسۆزانەکەم بەم شیعرەی نیشتمانپەروەری کورد، ماموستای شاعیرانی موکریان ، جەنابی ئەبولحەسەنی سەیفی قازی (سەیف القضاة) کۆتایی پێ دێنم کە دەڵێ :

هەر چی دەبێ ، بلا ببێ، هەق هەر هەقە حەسەن
نینە لە رێی وەتەن ، خەمی دەرکردن و جنێو.

١٩٩١/٨/١٥

www.kerimhisami.com

تی هه‌لکیش

له نووسینی ئه‌م باسه ببوومه‌وه و هێشتا نه‌ماناردبوو که‌ چاپ بکرێ و به‌ ده‌ردی کتێبه‌که‌ی دیکه‌م بچێ ، رۆژی ۹۹۱/۸/۱۹ دیوێکی دیکه‌ی بادانه‌وه‌ی گۆرباچۆف که‌وته‌ روو. که‌می مابوو به‌ ده‌ردی سادات بچێ و سه‌ری له‌ سه‌ر دانێ. به‌ڵام دیار بوو بادانه‌وه له‌ ماوه‌ی ئه‌م پێنج ساڵه‌دا هه‌ر چه‌ند نه‌یتوانیبوو له‌ بواری ئابووری و ژیان و به‌ڕێچوونی خه‌ڵکه‌وه‌ ئاڵوگۆڕێکی باش پێك بێنێ ، به‌ڵام له‌ بواری ئازادی نوسین و ده‌ربرینه‌وه‌ هه‌نگاوی گه‌وره‌ی هاویشتبوو. له‌م بواره‌دا پریسترۆیکا چێژه‌یه‌کی خستبوه‌ بن دان و زمانی خه‌ڵك و ترسیان له‌وه‌ شکابوو که‌ نه‌وێرن ده‌نگ ده‌ر ببرن. ئه‌وه‌بوو ، کاتێك خه‌به‌ری کودیتا و بادانه‌وه‌ی دیکه‌یان بیست ، هاتنه‌ مه‌یدان و له‌ به‌رامبه‌ر تانگ و کوماندوی چه‌کدار وه‌ستان و کودیتای دیکتاتۆریان تێك شکاند، تا دێموکراسی له‌ وڵاتدا به‌رده‌وام بێ. به‌ زمانێکی تر، دیکتاتوری پرولتاریایان رووخاند ، تا دیکتاتوری دیموکرات و دیموکراتخوازه‌کان دابمه‌زرێنن.

دیار بوو بادانه‌وه‌ی ئه‌مجاره‌ گه‌لێك توند بوو. سنووری ساوه ساوی بادانه‌وه‌ی گۆرباچۆفی په‌راند و به‌ خێرایی ۱۸۰ ده‌ره‌جه‌ وه‌ر سووڕا و به‌ دێموکراسیه‌وه‌ خۆی نه‌گرته‌وه و به‌ لای دیکتاتوری نوێدا که‌وت. وادیاره ئه‌و میلله‌تانه‌ی له‌ چوار چێوه‌ی وڵاتی سۆڤێت دا ده‌ژین ، یا به‌ گشتی خه‌ڵکی وڵاتانی دوا که‌وتوو، دێموکراسی یان پێوه‌ نایه‌ و به‌ بێ دیکتاتوری ژیانیان تاڵه.!

زۆر سه‌یره‌ ئه‌وانه‌ی چه‌ندین ساڵه‌ گۆیا له‌ چنگ دیکتاتۆری ناڵه‌یان هاتوه‌ و خۆشیان یه‌ك له‌ تاکی ده‌زگای دیکتاتوری بوون و دوای بادانه‌وه‌ی گورباچوف وشه‌ی دیموکراسی و ئازادیان کردۆته‌ بنێشته‌

www.kerimhisami.com

خۆشکە ر لیکاوی جاوینی مافی مرۆف و دیموکراسیان بە لالغاواندا ـ دەهاتە خوار، بە ناوی پاراستنی (دیموکراسی) وەحکوم کردنی ... کردەوەی غەیرە قانوونی و چەپەڵی کودیتا چیان، بە لای دیکتاتۆریـدا بایانداوە و بە فەرمانی قەدەخە کردنی حیزبی کومونیست، رووی هەمو دیکتاتۆرەکانی سەر دەمیان سپی کردەوە • بادانەوە کاتێك گەیشتـە خلیسکان، خۆ گرتنەوەی دژوارە • گۆرباچوف و ییلتسن خلیسکان و ... رەنگە بە دەست تیۆرهێنانی داری ئیعدامی کومونیستەکان خۆ بگر-نەوە• ئەوانەی خۆیان لە بەریوە بەرانی سیستمی دیکتاتوری بوون، وا-دیارە بە بێ دیکتاتوری ناتوانن ریبەرایەتی بکەن • بۆ ئەوەی دیکتا-توری حیزبی بە دیکتاتوری تاقەکەسە و یا چەند کەسێك بگۆرنەوە،ئەشێ حیزبیێکی ۹۰ساڵەی کومونیستی بەبێ دادگایی کردن قەدەخە بکـەن و بنکەو بارگاو ئیدارەکانی مۆر بکەن و رۆژنامە و ئورگانەکانی دابخەن و لەو ریگایەوە دیموکراسی دامەزرێنن • زۆر سەیرەئەوانەی بە لاسا کردنەوەی سەرمایەداری رۆژئاوا دەیانەوێ بۆ وەرگرتنی یارمەتـی خۆ شیرین بکەن، بە دابو رەسمی ئەوانیشەوە ناوەستن • ئەوەتا لـە هەموو وڵاتانی سەرمایەداری پێشکەوتوودا، حیزبە کومونیستـەکان ئازادن• ئیتر ئەگەر هەر ناوێکی بێ ناوەرۆکیان هەیە، ئەوە مەسەلە-یەکی دیکەیەو خەتای خۆیانە • ئەو مەسەلە جوانەی کوردی لـەو دیموکراسی خوازانە وەراست گەراوە کە دەڵێن : " ئاغایەك بە نۆکەرە کەی گوت : داجلی ئەم تاژیە راست کە • نۆکەر جلەکەی دەبەر زگـی دەخست " لێرەدا مەبەست دیفاع لە حیزبی کومونیست نیە کە پاش ۷۰ ساڵ دەسەڵات نەك هەر نەیتوانیوە وڵات لە دواکەوتوویی رزگار بکا ، بەڵکوو تووشی قەیرانیێکی نەدیتراویشی کردوە • هەی گۆر• یا دیفاع لەو کومیتە ناوەندیە نیە کە ساڵەهای ساڵ بە ناهەق خۆ-یان بە سەر چارەنووسی خەڵکدا سەپاندوە و بە فەرمانیێکی ییلتسن وەك کیسەل سەریان بردۆتەوە دە قاپێلکی خۆیان • تەنیا مەبەست لێ ورد

بوونەوەی شێوەی پیادەکردنی دیموکراسی گورباچوف ـ ییلتسنە ٠
خلیسکانی ییلتسن دوور نیە وەزارەتی دەرەوەی وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمریکا ناچار بکا لە راپۆرتی سالانەی خۆیدا لە سەر پێشێلکردنی مافی مرۆف لە سۆفێت وەدەنگبێ !
یان رێکخراوی لێخۆشبوونی گشتی (ئەمنێستی) و لیژنەکانی پاراستنی مافی مرۆف لە سەر راونان و ئازارو ئەشکنجەی کومونیستە کانی سۆفێت بە یان بڵاو بکەنەوە ٠ ئەوەنیە ئەوان (بەرگری لە مافی مرۆف) دەکەن ٠ !
ئەگەر ئەوانەش نەبوو، ناکرێ بە دووری بزانین کە (تواریش) ـ ییلتسن گەلاڵەیەك بدا بە کۆمەڵی نەتەوە یەککرتوەکان کە بزوتنەوەی دومونیستی بە تاوانی هەڵسورانی دژی ئینسانی و دژی ئایینی و دژی دیموکراسی و دژی نیشتمانی لە دنیادا مەحکوم بکرێ ٠ رەنگە ناهەقیش نەبێ، چونکە کابرا بۆ دیموکراسی تێدەکۆشێ و (لایەنگرانی دێموکراسی و پارێزەرانی مافی مرۆف) یش دەستخۆشانەی پێ دەڵێن و یارمەتیشی پێدەکەن !
ئاوایە بەرهەمی بادانەوە کاتێك بگاتە خلیسکان و سور خواردنی ١٨٠ دەرەجەیێ !!

www.kerimhisami.com

مام جەلال

" جەلال تاڵەبانی کە ٢٦ی مانگی مارس بۆ کوردستان گەڕایەوە، لە زاخۆ هەزاران کوردی چەکدار پێشوازیان لێکرد٠ ناو براو لە کاتێکا چاوی پڕ بوون لە فرمێسک، لە هەیوانی ماڵێکی دەستی بۆ خەڵك ڕادەوەشاند و بە بۆنەی سەرکەوتنی پارتیزانەکانی کورد بەسەر (دیکتاتۆری بەغدادا) پیرۆز بایی لێکردن و گوتی :

ـ" شەر تا ئازاد کردنی هەموو عیراق درێژەی دەبێ ٠

جەلال تاڵەبانی بە لایەنگرەکانی خۆی گوت : " ئێمە دەتوانین لە دوا ڕۆژی عیراقدا نەخشێکی گرنگمان هەبێ٠ چونکە ١٣ ساڵ ئەزمونی شەرمان هەیە و دەتوانین لە ناوچە ئازاد کراوەکان بەرگری بکەین ٠

"ڕۆژنامەی ئیران تایمز : ٢٩ی مارسی ١٩٩١"

www.kerimhisami.com

www.kerimhisami.com

بـیر لـــه چاره نـــووســی خــەڵك دەکاتـــه وه

چەکی شۆڕشگێرانی کوردە لەچیا کەوتۆتە سەر یەک

مێژوو تیکرار بۆتەوە

www.kerimhisani.com

لێقەوماوانی کورد بەرەو ئێران

www.kerimbikesmini.com

لــه سنــووری ئـیران پاسدار رایانگــرتــوون —

تـۆ بلّێی ئـەم منداڵـە ئەم ڕۆژەی لــە بـیر بچـێ ؟

www.kerimhisami.com

بێ دەسەڵات بیر لە دوارۆژی نادیار دەکەنەوە

بۆ قوزتنەوەی نانێك لە حەوا ئەم دەستانە بەرەو عاسمان چوون

www.kerimhisami.com

برسی و دەربەدەر • لە سەر چی ؟

www.kerimhisami.com

دایـــه پـیـّـره لــه چـــی راماوه ؟

www.kerimhisami.com

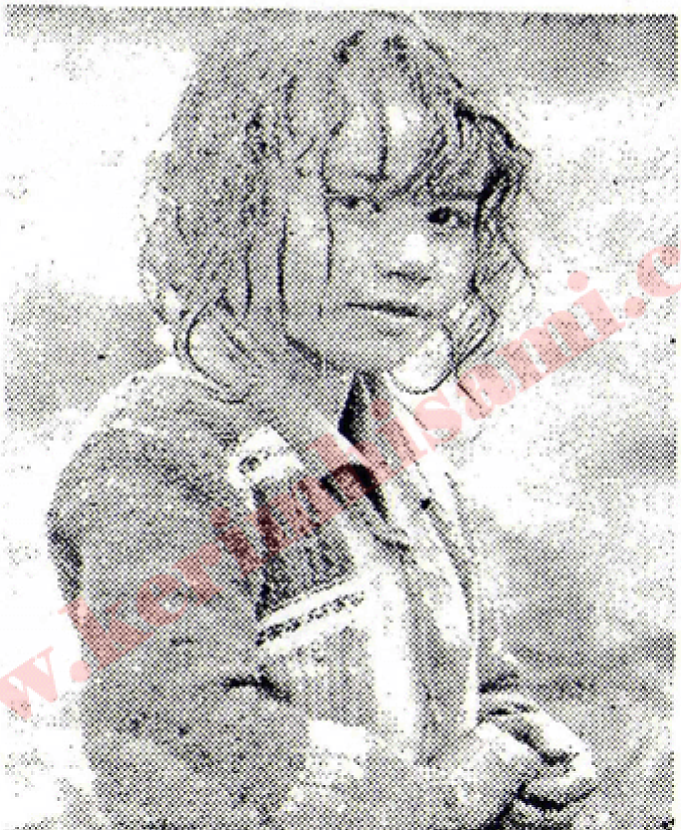

www.kurdishsami.com

ئەم گوڵە تازە پشکوتوەی کـورد تـاوانـی چـیە ؟

بۆ دواڕۆژ کار گوشتەتر دەبێ

www.kerimhisami.com

یەك لەو سەدان منداڵەیە كەقەت گلكۆی نا دۆزریتەوە

www.kerimhisami.com

چۆن لەم دیمەنە داخدارە دەگەن ؟

کوردە موسڵمانەکە لەم وەزعەشدا تەسبیحاتی خۆی هەر دەکات !

www.kerimhisami.com

ئەو منداڵە بریندارە بۆ کوێ دەرباز دەکا؟

کەڵەکەیە بۆنان ، هاوار بە ماڵم !

بێ پەناو بێ دەرەتان لە چیا

www.kerimhisami.com

کێ بەرپرسی دەربەدەری ئەم هەموو ژن و منداڵەیە

****

* بەرهەمەکانی نووسەر *

****

نووسراوەکانی نووسەر:

١-کاروانێك لە شەهیدانی کوردستانی ئێران
٢-وڵامێك (کوردی فارسی)
٣-لە دەوری ڕێکخراوی لاوانی حیزبی دێموکرات کۆ بینەوە
٤-ڕەخنە لەسەر کتێبی حوسێنی مەدەنی
٥-ڕێنوێنی شەری پارتیزانی
٦-چەند قسەیەك لەگەڵ خەبات
٧-کورد و فەرهەنگی بێگانە
٨-لێکۆڵینەوەی "کورتەباسێك لە سەر سوسیالیزم" کوردی و فارسی
٩-تایبەتی کۆنگرەی شەشەم
١٠-کۆماری دێموکراتی کوردستان یا خودموختاری
١١-لە بیرەوەریەکانم (بەرگی یەکەم)
١٢-یادی هێمن
١٣-لە بیرەوەریەکانم (بەرگی دووەم)
١٤-لە بیرەوەریەکانم (بەرگی سێیەم)
١٥-لە پێناو چیدا
١٦-لە بیرەوەریەکانم (بەرگی چوارەم)

ئەو بەرهەمانەی نووسەر کردوونی بە کوردی:

١-دایك - ماکسیم گورکی
٢-ژیان و کردەوەکانی لێنین
٣-ئەفسانە کوردییەکان - ڕۆدینکۆ
٤-زەوی بچوك - برێژنێف
٥-مەسەلەی کورد لە پارلمانی سوید
٦-قانوونی بنچینەی ئابووری سوسیالیستی
٧-کۆمەلە چیرۆکی هەڵبژاردە لە ئەدەبی بێگانە.
٨-حەمە چکۆڵ (ئینجە مەمەد) -یاشار کەمال
٩-ئوسوڵە سەرەتاییەکانی فەلسەفە -ژورژ پولستیر
١٠-نامەی گوللەبان کراوەکان
١١-کورتە مێژووی کۆماری بولغارستان
١٢-ئازادی یا مەرگ -کازانتزاکیس
١٣-ڕەوشی کوردان (مێژووی بابان و ئەردەلان)

www.kerimbisani.com